

Η ΜΕΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ Α'. || ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1879. || ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Γ'.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΑΣΙΩΝ

[ΚΑΙ Η ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΠΑΡΑΔΟΧΗ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ].

(*Ἰδὲ συνέχειαι φύλλადιον Β'.*)

καὶ ἡ Νομικὴ ἐπιστήμη, εἰς τὸ University College, ἐν Λονδίῳ, τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, Πολιτικὴ Οἰκονομία, Γεωλογία, Λογικὴ, ἀνωτέρα σειρὰ μαθηματικῶν, κλπ., εἶναι προσιτὰ εἰς τὰς βουλομένας ἐκ τῶν γυναικῶν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν σπουδὴν τούτων. Ἡ τελευταία ἀναφερομένη τάξις συνίσταται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκ πέντε καθηγητῶν, πέντε νεανίδων, καὶ πέντε νέων· καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς παρελθούσης συνόδου 1876—77 ἡ μόνη νέα Κυρία, διὰ τὴν ὁποίαν δύναται ἀληθῶς νὰ ἐναβρύνηται τὸ τμήμα τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκέρδησε τὸ βραβεῖον, κατὰ πολὺ ὑπερτερήσασα τοὺς ἄρρενας αὐτῆς συναγωνιστάς· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο τὸ πρῶτον παράδειγμα, μεταξὺ πολλῶν, καθ' ὃ αἱ σπουδάζουσαι ἐν Πανεπιστημίοις νεάνιδες ὑπῆρξαν ἔνοχοι τοιαύτης ἐθελοκακίας πρὸς τοὺς συσπουδαστάς αὐτῶν. Εἰς τὰς μικτάς ταύτας τάξεις ἐξ ἄρρένων καὶ θηλέων, δι' ὧν λύεται τὸ δυσκολώτερον πρόβλημα τῆς ἀνατροφῆς, προσθετέον τὰ ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τοῦ University College διδόμενα μαθήματα ἢ ἀναγνώσματα (lectures) ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς τῶν Κυριῶν Ἑταιρίᾳ· τὰ ἀναγνώσματα καὶ τὰ τακτικὰ μαθήματα τῆς Ἑταιρίας πρὸς ἐπέκτασιν τῆς Πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας ἐν Λονδίῳ, τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐν Κανταβριγίᾳ ἑταιρίας ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ ἐνισχύσεως τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως τῶν γυναικῶν, τὰ ἀναγνώσματα τῆς Ἑταιρίας ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν Κυριῶν ἐν Ἐδιμβούργῳ, ὡς καὶ τὰ ἀναγνώσματα τὰ διδόμενα ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τοῦ Trinity College εἰς Alexandra Colledge ἐν Δουβλίῳ.

Ἄλλὰ καὶ διὰ τὰς γυναῖκας τὰς μὴ δυναμένας νὰ καταταθῶσιν

εἰς τὰ σχολεῖα τὰ συστηθέντα πρὸς ἐκπαίδευσιν αὐτῶν, (τὰς ἐγγάμους φέρ' εἰπεῖν κλπ.) καὶ ἐν τούτοις ἐπιθυμούσας νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς ἀμαθείας, ἣν τὸ παρελθὸν ἐγκατέλειψεν αὐταῖς κληρονομίαν, διωργανίσθη ἐν Κανταβριγίᾳ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα δι' ἀνταποκρίσεως, καὶ πρὸ τριετίας ἐν Ἐδιμβούργῳ, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποῦο διδάσκεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀγγλίαν (καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνζητηθῆ παρὰ ἐνδιαφερομένης Κυρίας) πᾶς κλάδος μαθημάτων δι' ἀλληλογραφίας, πρὸς τὰς ζωηρῶς ἐφιεμένας ἐκ τῶν Κυριῶν νὰ διαλύσῃσι τὸ περιβάλλον αὐτὰς σκότος τῆς ἀμαθείας. Διηγοῦνται περὶ Κυρίας τινὸς κατοικούσης εἰς ἀπόκεντρον μέρος τῆς Σκωτίας, ὅτι πικρῶς θλιβομένη ἐκ τῆς συναισθήσεως τῶν ἐλλείψεων αὐτῆς εἰς τὰς ἀριθμητικὰς γνώσεις, ἐπορεύθη εἰς σχολεῖον τῶν περιχώρων καὶ παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῇ νὰ μένη εἰς τὴν παράδοσιν μετὰ τῶν τέκνων τῆς, ἕως οὗ τὰ μυστήρια τῶν κοινῶν κλασματικῶν πράξεων ἀποκαλυφθῶσι πληρέστατα αὐτῇ. Εἰς τοιαύτας γυναῖκας τὸ σύστημα τῆς ἀνταποκρίσεως εἶναι ἀνεκτίμητον ἀγαθὸν, καὶ βοηθεῖ τὰ μέγιστα ὅπως βελτιώσῃ τὴν τύχην τῶν θυμάτων τοῦ παρελθόντος. Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἡ μερίς τῆς κοινωνίας ἡ ἐπιθυμοῦσα τὴν νέαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, κινεῖ πάντα λίθον πρὸς ἐδραίωσιν αὐτῆς, καὶ ὁ θόρυβος τῆς σοβαρᾶς σκέψεως, ἐν τῷ εὐρεῖ κύκλῳ τῆς ἀσκεψίας καὶ ἀπρονοησίας ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, γίνεται καταφανέστερος ὁσημέραι πανταχοῦ. «Μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμιοῖ». — Ἡ μέση ἐκπαίδευσίς τῶν κορασιῶν προβαίνει βελτιουμένη καθ' ἐκάστην ἀναντιρρήτως, μεταβάλλουσα καὶ τὸ δημόσιον φρόνημα ὑπὲρ αὐτῆς· ἀλλ' ὑπολείπεται εἰσέτι πολλὴ ἐργασία ὅπως ἐπεκταθῇ ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας τῆς, διότι ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσίς αὐτῶν διατελεῖ σχετικῶς εἰς καλεϊτέραν κατάστασιν. Ἡ χορηγήσις τῶν μέσων εἶναι ἴση πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ αἱ ἀπαιτήσεις αὐξάνουσι διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς μέσης ἐκπαίδευσεως, καὶ τῆς ἀμέσου ἐνισχύσεως τῶν Πανεπιστημίων ἐν Ἀγγλίᾳ.

Παραλείποντες ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν περιγραφὴν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῶν θηλέων ἐν Ἑλλάδι, ἕνεκα τῆς ὑπὲρ τὸ δέον ἐκτάσεως τοῦ παρόντος ἄρθρου, ἐπιφυλλαττόμεθα νὰ διαπραγματευθῶμεν ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, καὶ περὶ τῆς ἐν γένει διανοητικῆς ἢ ἠθικῆς ὠφελείας τῶν ἐκπαιδευτηρίων τούτων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ἐκθέσωμεν τέλος ἐν βραχυλογίᾳ γενικὰς τινὰς σκέψεις ἐχούσας σχέσιν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν γυναικῶν.

Τὸ ζήτημα τῆς συμφοιτήσεως ἢ μὴ τῶν φύλων, δύναται νὰ λυθῇ τοσοῦτον εὐκόλως, ὥστε μόλις δύναται νὰ κάμῃ τις λόγον περὶ τούτου. Ἄλλως τε δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι Πανεπιστήμια ἀναγνωρίζοντα τὴν ἀρχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, δὲν θὰ ἀναβάλλωσιν ἐπὶ πλεόν τὴν ἀπονομὴν καὶ ἴσων δικαιωμάτων πρὸς ἀμφοτέρα τὰ φύλα. Τὰ ἐκπαιδευτήρια μάλιστα ἄτινα δὲν ἔχουσιν ἄφθονα κεφάλαια συντηρήσεως, πρέπει νὰ ἰδρῦσῃσι τάξεις εἰς ἃς θὰ συσπουδάξωσι τὰ ἄρρενα μετὰ τῶν θηλέων, καθότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀπλούστερον καὶ οἰκονομικώτερον μέσον διὰ αὐτὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς μέσης παιδείας.

Ἐρρέθη καὶ ὑποστηρίζεται παρὰ πολλῶν εἰσέτι, ὅτι ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες εἶναι ἀσθενέστεραι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸν ὄργανισμὸν, ἔπεται ὅτι καὶ διανοητικῶς εἶναι κατωτέραι αὐτῶν· κατὰ συνέπειαν οὐδὲ μεγάλους διανοητικούς ἀγῶνας δύναται νὰ ὑποστώσῃ χωρὶς νὰ ἐκθέσωσιν εἰς κίνδυνον τὴν ὑγίαν αὐτῶν. Τοῦτο δὲν ἀπεδείχθη εἰσέτι. Ἀληθῶς ἐκ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις φοιτουσῶν νεανίδων, οὐδεμία ἀναφέρεται παθοῦσά ἕνεκα διανοητικῆς ἐργασίας. Δύναται νὰ ἀναιρέσωσι τοῦτο διὰ παραδειγμάτων οἱ ἀντιφρονοῦντες; Βεβαίως οὐχί. Παραλείποντες τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς θεωρίας τῆς διανοητικῆς διαφορᾶς τῶν γυναικῶν, ἀρκούμεθα νὰ παραπέμφωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ὀγδόην σελίδα τοῦ πρώτου τεύχους, ἔνθα διὰ βραχέων γίνεται λόγος περὶ τούτου. Ἀλλὰ μολταταῦτα, ὅπως προφυλάξωσι τὴν ὑγίαν τῶν σπουδαζουσῶν ἐξ ἐνδεχομένων, τὰ κυριώτερα ἐκπαιδευτήρια τῶν κορασιῶν ἐν Ἀγγλίᾳ χορηγοῦσι πρὸς αὐτὰ πίνακα, ἐν ᾧ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι αἱ ὥραι τῆς κατ' οἶκον μελέτης, καὶ τὸ πρὸς μελέτην ἐκάστου μαθήματος ἀπαιτούμενον χρονικὸν διάστημα, προσδιωρισμένον· ὡς ἀπαραίτητος ὅρος παραδοχῆς μαθητρίας τινος ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τούτοις, ἀπαιτεῖται ἵνα οἱ γονεῖς ἢ ἐπιτηρηταὶ αὐτῆς, λογίζωνται

ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἐν τῷ πίνακι προσδιοριζομένης ὥρας τῆς κατ' οἶκον μελέτης, ὀφείλοντες νὰ προσέχωσι καλῶς ὅπως μὴ λαμβάνη χώραν ἢ ἐλαχίστη ὑπέρβασις. Εἰς ἐν δὲ τῶν μεγαλειτέρων καὶ σπουδαιότερων παρθεναγωγείων τοῦ Λονδίνου, αἱ μαθήτριά εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παρουσιάωσιν ἐκάστην πρωΐαν, ἐπὶ ἐντύπου πίνακος, λογοδοσίαν ἀκριβῆ τῆς κατ' οἶκον μελέτης αὐτῶν ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τῶν ἰδίων, ἔνθα σημειοῦται ἡ ὥρα τῆς ἐνάρξεως καὶ τοῦ πέρατος τῆς μελέτης, ὡς καὶ τὸ σύνολον τοῦ χρόνου τῆς ἐνασχολήσεως· ὡς ἀνώτατος δ' ὅρος τῆς κατ' οἶκον μελέτης, ἐπιτρέπονται τρεῖς ὥραι καθ' ἐκάστην εἰς τὰς μᾶλλον ἡλικιωμένας κόρας. Οὕτω δὲ συμμορφούμεναι πρὸς τὰς ὥρας τοῦ προγράμματος ἐντὸς τοῦ σχολείου, διατελοῦσιν ὑπὸ τὰς διατάξεις αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κατ' οἶκον μελέτην, ὅπως διατηρήσωσι τὸ πολυτιμώτερον τῶν ἀγαθῶν, τὴν ὑγείαν, διὰ τῆς ἐν ὠρισμένῳ μέτρῳ χρήσεως τοῦ χρόνου αὐτῶν. Ἀνατρεφόμεναι οὕτω καὶ ἀποκτῶσαι γνώσεις τινὰς τῶν νόμων τῆς φυσιολογίας, αἱ νεάνιδες τῆς μελλούσης γενεᾶς δὲν θὰ ἀναγκάζονται νὰ παρορῶσι τὰ πρὸς τὸ σῶμα καθήκοντα, χάριν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν διανοητικῶν αὐτῶν καθηκόντων.

Κατὰ συνέπειαν οὐδεὶς σπουδαῖος λόγος δικαιολογεῖ τὸν περιορισμὸν τῆς ἀνατροφῆς τῶν κορασιῶν, οὔτε τὴν εἰς κατώτερον βαθμὸν τοῦ τῶν ἀρρένων διανοητικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς ἀσθενείας τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἄλλως τε εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς οἶον δῆπετε μέρος τοῦ κόσμου καὶ ἂν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σπουδὴν ἐπιστημονικῆς παιδείας αἱ γυναῖκες, οὐδέποτε ἔμειναν εἰς τὰς τελευταίας αὐτῆς βαθμίδας.

Πολλάκις συμβαίνει ἵνα οἱ γονεῖς καὶ φίλοι νεανίδων, αἰτινες σπουδάζουσι Χημείαν καὶ Τριγωνομετρίαν, καταλαμβανόμενοι ὑπὸ θαυμασμοῦ ἕνεκα τοῦ ἀσυνήθους τῆς σπουδῆς τῶν μαθημάτων τούτων ὑπὸ κορασιῶν, ἐπιδαφιλεύουσι πρὸς αὐτὰ θωπείας καὶ ἐπαίνους· ἕνεκα τούτου διεγείρεται παρὰ ταῖς μαθητρίαις ταύταις αἰσθημα ἐπάρσεως καὶ ἀνοήτου ὑψηλοφροσύνης, ὅπερ σπουδαίως ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως, διαστρέφει καὶ τὴν διανοητικὴν· τῷ ὄντι εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὸ κύριον ἐλαττήριον τοιαύτης σπουδῆς εἶναι ἢ ἐπίδειξις διανοητικῶν τινῶν προτερημάτων πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅπως δι' αὐτῶν ὁ μαθητῆς ἢ ἡ μαθήτρια ἀρυσθῶσι νέους ἐπαίνους παρὰ τῶν θαυμαστῶν αὐτῶν. Ἡ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοιούτων αἰσθημά-

τῶν προβαίνουσα ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσις, ἔχει πάντοτε πραγματικὴν συνέπειαν οὐ μόνον τὴν ἔλλειψιν σπουδαιότητος περὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν παρ' ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις, ἀλλὰ καὶ τὴν βεβηλίαν καταστροφὴν τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως, ἧς αἱ ἀρχαὶ καταπίγονται ὑπὸ τῆς ἀνοήτου ἀλαζονείας, τῆς κενοδοξίας, τῆς ἐπιδείξεως, καὶ τοῦ φθόνου, ὑφ' ὧν καταπολιορκουμένη κατὰ πρῶτον ἢ ἀγνή καρδιά τοῦ σπουδαστοῦ, κατακυριεύεται βαθμηδὸν γινομένη ἐλεεινὸν ἔρμαιον αὐτῶν ἐπὶ τέλους. Ἡ εὐγενὴς ἀνατροφή καὶ ἀληθὴς διανοητικὴ ἀνάπτυξις ἔχει ἀναπόφευκτον συνέπειαν τὴν ταπεινώσιν καὶ μετριοφροσύνην, πρὸ πάντων διότι ὁ μύστης αὐτῶν γινώσκει καλῶς ὅτι ὑπάρχει ὑψηλότερος βαθμὸς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας μέχρι τοῦ ὁποίου ἡδύνατο νὰ φθάσῃ ἂν εἶχε τὴν ἰκανότητα. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι οὐδέποτε ὁ ἐπιστήμων δικαιοῦται νὰ γαυριᾷ διὰ τὸ πλῆθος τῶν γνώσεων αὐτοῦ, καθότι πρέπει νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε ὅτι τὸ ποσὸν τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, αἵτινες περικαλύπτονται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ μυστηρίου, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀγνοοῦνται ὑπ' αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ τῆς ἠθικῆς τελειότητος ἢ ἡδύνατο νὰ ἔχῃ, εἶναι πάντοτε ἀνώτερον τοῦ ποσοῦ τῶν γνώσεων ἃς κέκτηται νῦν, ὡς καὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἠθικῆς τελειότητος. Ὁ συναγωνισμὸς ἐπιφέρει τὴν ταπεινώσιν καὶ μετριοφροσύνην ἐπίσης, ἰδίως ὅταν οὗτος δὲν περιορίζεται εἰς ὠρισμένην σειρὰν μαθημάτων ἢ εἰς ἓνα μόνον φῶλον. Ὅποιαν ἠθικὴν ὠφέλειαν θὰ ἐπορίζοντο γυναῖκες τινές, ἂν, ἕνεκα ἐλλείψεωσιν κατὰ τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ στερηθῶσι τῶν ἐπαίνων καὶ θωπειῶν τῶν φίλων καὶ συγγενῶν αὐτῶν!

Περαίνοντες τὸν λόγον, προσθέτομεν ὅτι: «Πᾶσα μόρφωσις ἀτελής, μαστιζομένη μάλιστα ὑπὸ τῶν ἄνω ἐκτεθέντων μειονεκτημάτων, ἔχει ἀναπόφευκτον καρπὸν αὐτῆς τὴν βλάβην τοῦ πλησίον ἀντὶ ὠφελείας. Ἀνάπτυξις διανοητικὴ ἄνευ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, γίνεται συνηθέστερον πρόξενος ὀλέθρου καὶ ἐρημώσεως παρὰ τῇ κοινωνίᾳ, ἢ σωτηρίας καὶ προσόδου αὐτῆς».

ΜΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

1). Ἐκ πάντων τῶν θεσμῶν τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν σκελετὸν τοῦ νεωτέρου κοινωνικοῦ σώματος, οὐδείς ὑπάρχει σπουδαιότερος τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ οὐδείς ἄλλος εἶναι βεβαιότατον ὅτι θὰ ὑποστῇ ἐν τῷ μέλλοντι μεταρρυθμισί· γιγαντιαίους βήμασι προσεγγίζουσιν. Εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα ἢ πορεία τοῦ μέλλοντος πολιτισμοῦ δυνατόν νὰ φαίνηται ἀμφίβολος· ἀλλ' εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἢ τοῦ μέλλοντος πολιτισμοῦ πορεία φαίνεται σαφέςατα διαγεγραμμένη. Ἡ ὑπεξουσιότης τοῦ ἀσθενεστεροῦ φύλου, ἣτις ἦτο φυσικὴ κατὰ τὰς περιόδους τοῦ παγκοσμίου καὶ ἀδιαλείπτου πολέμου, κατέστη νῦν ἀδικαιολόγητος, καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῆς εἶναι μόνον ζήτημα χρόνου. Ἡ ἡμέρα δὲν εἶναι μακρὰν καθ' ἣν ἡ γυνὴ θὰ ἀπελευθερωθῇ διὰ τῶν νόμων, ὅ,τε θὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ ἡ διαχείρισις τῶν κτημάτων της, ἡ διάθεσις τῶν κερδῶν της, ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν συναγωνισμὸς αὐτῆς εἰς πάντα κλάδον ἐργασίας δι' ἣν δύναται νὰ ᾖ κατάλληλος, καὶ τέλος ἡ ψῆφος αὐτῆς εἰς τὰ τῆς κοινότητος. Ὅταν ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνατείλῃ, ὅταν παραχωρηθῶσιν εἰς τὰς γυναῖκας τὰ προνόμια ἐκεῖνα ἅτινα καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ εἶναι πρὸ πολλοῦ τὰ ἐκ γενετῆς δικαιώματα τοῦ ἄρρενος, εἶναι προφανές ὅτι καὶ οἱ ὄροι τῆς μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐνώσεως αὐτῶν θὰ ἐπιηρεασθῶσιν ἀμοιβαίως, καὶ ὅτι τότε ἡ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ ᾖ ἀναγκαῖα τοῦ λοιποῦ πρὸς ἕνωσιν καθ' ἣν τὸ πλεονέκτημα τῆς γυναικὸς εἶναι ἢ ὑπακοὴ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Περιεργείας χάριν ἀναφέρομεν περικοπὴν ἄρθρου τινὸς Ἀγγλοῦ συγγραφέως ἐν ἣ ἐπιφέρει τὰς ἐξῆς σκέψεις ἐπὶ τούτου. Ἐν Ἀγγλίᾳ λέγει οὗτος, ὁ περὶ συνοικεσίων Κώδικξ εἶναι ἡ ἀποθήκη τῶν ἀγρίων ἐθίμων καὶ τυραννικῶν προνομίων, ἅτινα πρὸ πολλοῦ κατηγορήθησαν εἰς ἄλλα μέρη, καὶ ἅτινα καὶ ἐνταῦθα ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῶν καταφυγίῳ διατελοῦσιν εἰς παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ δημόσιον φρόνημα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἰσὶν εἰσέτι ἀνεκτά. Ὁ στρατιώτης δὲν ἔχει τοῦ λοιποῦ δικαίωμα παρὰ τοῦ νόμου νὰ ξυλίσῃ τὸν χωρικὸν ἢ νὰ κλέψῃ τὰ χρήματα αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ νόμος ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν νὰ ξυλίξῃ τὴν σύζυγόν του καὶ νὰ διαρπάξῃ τὴν περιουσίαν αὐτῆς. Οὐ μόνον δύναται οὗτος νὰ παίξῃ ἢ νὰ κατασπα-

ταλήσῃ εἰς ἀσωτείας τὸ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθὲν κεφάλαιον πρὸς σίτισιν τῆς οἰκογενείας του (οὕτω δὲ γίνεται ἔνοχος ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης τιμωρητέας εἰς ἄλλας περιπτώσεις), ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ σύζυγός του, περιελθοῦσα εἰς πτωχείαν, προσπαθῇ δι' ἐπιπόνου ἐργασίας νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, οὗτος δύναται νὰ πορευθῇ πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἀπογυμνώσῃ ἐκ νέου. Εἶναι ἀληθές ὅτι κατὰ νεωτέρας τροποποιήσεις τοῦ νόμου, ἢ σύζυγος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δύναται νὰ ζητήσῃ προστασίαν παρὰ δικαστικοῦ ἄρχοντος, ὅστις ἂν ὁ σύζυγος αὐτῆς καταδικασθῇ, δύναται νὰ διατάξῃ ἵνα τὰ κέρδη αὐτῆς ἐπιφυλαχθῶσι μόνον πρὸς χρῆσιν αὐτῆς· ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ σύζυγος εἶναι κύριος τῆς ἐργασίας τῆς συζύγου του, καὶ κατὰ συνέπειαν, τῶν ἐξ αὐτῆς προερχομένων κερδῶν, ὑφίσταται πάντοτε. Ὁ σύζυγος δύναται νὰ τύπῃ αὐτὴν «μετρίως» καὶ τότε ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ καὶ ἂν μὲν συντρίψῃ τὸν βραχίονά της, ἢ ἐκβάλῃ τὸν ὀφθαλμὸν της, καίτοι οὗτος θὰ φυλακισθῇ διὰ τὴν προσβολὴν, ὅταν ἀναλάβῃ τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν σύζυγόν του ἐκ νέου καὶ νὰ τὴν τιμωρήσῃ διότι κατήγγειλε τὰς κτηνώδεις ἐπιθέσεις του. Ὁ σύζυγος ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἀτόμου της» οὗτος δύναται νὰ τὴν ἀναγκάσῃ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ πανταχοῦ, ὡς εἶ ἦτον ὁ κύων αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ καλῶς ἀναθετραμμένου καὶ καλὴν ἔχοντος πρόθεσιν συζύγου, αἱ δυσἀρέσκειαι εἰς ἃς αὕτη δύναται νὰ ἐκτεθῇ ἀνευ τῆς συγκαταθέσεώς της, ἕνεκα τῆς ἀγνοίας ἢ ἀφροντισίας ἐκεῖνου, ὃν ὁ νόμος κατέστησε κάτοχον αὐτῆς, καὶ εἰς δὴ ἡ ἐκκλησία διατάττει αὐτὴν νὰ ὑπακούῃ, εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἀξιοθρήνητοι ἀρκοῦντως». Ταῦτα λέγει ὁ Ἀγγλὸς ἀρθρογράφος, θέλων νὰ δώσῃ ἰδέαν τινὰ τῶν δικαιωμάτων ἅτινα ὁ νόμος χορηγεῖ εἰς τὸν σύζυγον ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ νὰ περιγράψῃ τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς τοιαύτην ἐχούσης παρὰ τῶν νόμων προστασίαν.

Ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἐν τούτοις εἶναι νὰ περιγράψωμεν τὸν θεσμόν τοῦ γάμου ἐν Γαλλίᾳ ἔνθα καταχρήσεις τοιαῦται ὡς αἱ ἄνω περιγραφεῖσαι, ἐξηλείφθησαν κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ κώδικος· θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀνάπτυξιν Γαλλίδος ὑψηλῆς περιωπῆς, τὴν πρώτην αὐτῆς ἀνατροφὴν ὡς προπαρασκευαστικὴν τῆς μελλούσης αὐτῆς ἀποκαταστάσεως, τὸ εἶδος τοῦ συζύγου τὸν ὁποῖον εἶναι πιθανὸν νὰ συναντήσῃ, τὰ τῆς μνηστεύσεως αὐτῆς, καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτῆς εἰμαρμένην ὡς σύζυγος. Θέλομεν ἐπω-

φεληθῆ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξ ὧν ἐγράφησαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπ' αὐτῶν τῶν Γάλλων, συγκρίνοντες τὰς μαρτυρίας τῶν κλειτέρων αὐτῶν παρατηρητῶν, εἴτε ἐν τῇ μυθιστοριογραφίᾳ, εἴτε ἐν τῷ δράματι, καὶ ἀντιγράφοντες αὐτολεξεί τὸ κείμενον, πρὸς καλειτέραν παράστασιν τῆς ἰδέας ἡμῶν. Θέλομεν δὲ οὕτω προσπαθῆσαι νὰ καταστήσωμεν τὴν εἰκόνα ἡμῶν ζωηρὰν καὶ ἀκριβῆ ὅσον ἐνεσι. Ἄλλ' ἡ εἰκὼν αὕτη, οὐχ ἥτιον ὡς τοιαύτη, θέλει ἔχει τὴν φιλοσοφικὴν αὐτῆς σημασίαν. Τὸ μέρος ὅπερ εἶναι προσδιωρισμένον εἰς τὴν γυναῖκα ὑπὸ τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, ὁ περιορισμὸς ὁ ἐπιβεβλημμένος ἐπὶ τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαχύσεως, ἡ ἀνατροφή ἣτις κατὰ τὸν κύριον Mill, τίθησι πάγον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ φωτοῦ καὶ θερμὸν πάγον ἐπὶ τῆς ἐτέρας· ταῦτα πάντα ἀπαρτίζουσι τὴν βᾶσιν τῶν κυριωτέρων ταραχῶν καὶ διενέξεων, αἵτινες συναντῶνται εἰς τοὺς γάμους. Ἀναφαίνονται δ' ὑπὸ μίαν ἢ ὑπὸ ἄλλην μορφήν, συμφῶνως πρὸς τὰς διαφορὰς τοῦ κλίματος τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς φυλῆς· εἰς ἕνα χώραν τοῦτο περιορίζει τὰς συζύγους εἰς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, καὶ ἀποκλείει αὐτὰς ἀπὸ τῆς συναναστροφῆς τῶν ἀνδρῶν, αἵτινες συνεπῶς ζητοῦσι τὰς διασκεδάσεις αὐτῶν εἰς τὰ ζυθοπωλεῖα καὶ τὰ καφενεῖα· εἰς ἄλλα μέρη ὠλεῖ αὐτὰς εἰς παράβασιν τῶν συζυγικῶν αὐτῶν καθηκόντων. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ νόμος ὡς πρὸς τὰς γυναικᾶς εἶναι πολὺ καλειτέρος ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ σύζυγος ἀληθῶς δὲν εἶναι μὲν ἴση πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἀναγνωρίζεται τούλάχιστον ὡς χωριστὸν ἄτομον ἔχον ἀπαιτήσεις καὶ ἀνάγκας ἰδίας· ἡ ἰδιοκτησία τῆς εἶναι κεχωρισμένη, καὶ ὁ σύζυγος ἐπιμελούμενος αὐτῆς, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ δώσῃ ἀκριβῆ λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεώς του. Ἐχει δικαίωμα ἐπιτηρήσεως ἐπὶ τῶν τέκνων τῆς (δικαίωμα ὅπερ παύει ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅταν τὰ τέκνα φθάσωσιν εἰς τὸ ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας των)· καὶ, τέλος, αὕτη δύναται νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὸν σύζυγόν τῆς, ἂν ἀποδειχθῆ ὅτι οὗτος διεπράξατο κατ' αὐτῆς σκληρότητας, ἢ βιαιοπραγίας. Καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐτῆς ἐπίσης θέσις εἶναι ἀναλόγως ἀνωτέρα· αὕτη εἶναι συνειθισμένη νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ συζύγου τῆς, ὅστις συμβουλευεται αὐτὴν εἰς τὰς σπουδαίας ἐργασίας· αὕτη κρίνεται περισσοτέρας προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ ἀξία. Ὑπῆρξε δ' ἐποχὴ, καθ' ἣν αἱ Γαλλίδες ἦσαν τὸ κέντρον παντὸς φιλολογικοῦ συλλόγου, καὶ ὅταν ἡ ἐπιρροὴ αὐτῶν εἰς τὰ κοινωνικὰ—καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πολιτικὰ μάλιστα—ζητήματα ἦτο

μεγίστη. Ἄλλ' ἐν Γαλλίᾳ, χώρα ἐν ἣ ὑπερισχύει συγκριτικὴ ἰσότης μεταξὺ τῶν φύλων, τὰ παρομαρτιοῦντα τῷ συστήματι τοῦ γάμου ἐλαττώματα ἔσονται διάφορα, ἂν οὐχὶ ἦττον δυσάρεστα, ἐκείνων ἄτινα ἀναφαίνονται ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἡ σπουδὴ τῶν ἐλλείψεων ἐκείνων θὰ παρουσιάσῃ νέον ἐνδιαφέρον, καὶ πιθανῶς θὰ διδάξῃ ἡμᾶς νέον μάθημα.

2). Πρὶν ἢ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν ἀσπασμάτων, δεόν νὰ εἴπωμεν μίαν λέξιν περὶ τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ παρόντος ἄρθρου τεθειμένου τίτλου. Ὁ τίτλος πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε σύντομος· κατὰ συνέπειαν ὁ ἡμέτερος «Μνηστεία καὶ Γάμος ἐν Γαλλίᾳ» δὲν ὀρίζει ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν τῆς παρουσίας διατριβῆς. Σκεποῦμεν νὰ περιγράψωμεν τὰ ἐν Γαλλίᾳ συνοικέσια, μόνον τὰ λαμβάνοντα χώραν εἰς τὰς εὐπόρους τάξεις, ἐν αἷς περιλαμβάνονται πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ γυναικῆς ὧν ἡ περιουσία ἀπαλλάττει ταύτας τῶν φροντίδων τῶν οἰκιακῶν καθηκόντων, ἄτινα εἰσὶ λίαν ἐπίπονα, ἢ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν συζύγων αὐτῶν. Ὁ Balzac ὑπολογίζει (εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ τιμαὶ ἐδιπλασιάσθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔγραψε καὶ ἐφεξῆς) ὅτι εἰσόδημα 20,000 φράγ. ἐν Παρισίοις ἢ 6,000 φρ. εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐταῖς τὴν θέσιν ταύτην. Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωσι γενικὴν καὶ ἐθνικὴν τὴν περιγραφὴν ταύτην, ἣτις εἶναι ἡ ἀληθῆς εἰκὼν ὠρισμένης τάξεως ἀνθρώπων. Ὁρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ὁ πολιτισμὸς κρίνεται συνήθως ἐκ τῶν δαπανηροτέρων αὐτοῦ καρπῶν, διότι καίτοι τὴν πραγματικὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀληθῆ μερίδα οἰουδήποτε ἔθνους ἀπαρτίζουσιν αἱ ἐργατικαὶ αὐτοῦ τάξεις, ἢ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς τάξις ἀντιπροσωπεύει καὶ χαρακτηρίζει βέλτιον τὸν ἰδιαιτέρον βαθμὸν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ καλλιέργειας, καὶ ἐπιδεικνύται τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλλατώματα αὐτοῦ ἐτι καταφανέστερον τῶν λοιπῶν τάξεων.

Τελευταῖον, ἐπειδὴ τὰ γενικὰ αἷτια, τὰ ἐπιδρῶντα ἐπὶ τῶν γάμων ἐν Γαλλίᾳ, ἀρχονται ἐπηρεάζοντα τὸ ἄτομον ἐκ μικρᾶς ἡλικίας, ἐκρίναμεν ἀρμόδιον ἵνα σχετίσωμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν πρὸς εἶδος τί νεανίδων ἐν Γαλλίᾳ, καὶ νὰ περιγράψωμεν τὰς τάσεις τῆς ἀνατροφῆς, τὴν ὁποίαν αὐταὶ λαμβάνουσι, τούλάχιστον καθ' ὅσον αἱ τάσεις αὐταὶ σχετίζονται πρὸς τὸν γάμον. Ἡ πρώτη ἡμῶν συλλογὴ ἐγένετο ἐκ συγγράμματος τινὸς, ἔχοντος τίτλον «Ὁ βίος καὶ τὰ φρονήματα τοῦ K. Graindorge». Ὁ Κύριος Graindorge εἶναι Γάλλος

διανύσας τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ βίου του εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἔνθα ἐκέρδησε περιουσίαν, ἀποφέρουσαν 3,000 λίρας κατ' ἔτος, ἐμπορευόμενος ἔλαιον καὶ τεταριχευμένα χοίρεια κρέατα. Ἀποσυρθεὶς δὲ τοῦ ἐμπορίου ἐπανεκάμφεν εἰς Παρισίους καὶ ἤρχισε νὰ ἐξετάζη τὰς ἀδυναμίας τῶν συμπατριωτῶν του, μετὰ τῆς ζωηρᾶς ἐκείνης εὐθυκρισίας Γάλλου, μὴ ἐπηρεαζομένου ὑπὸ τῶν προλήψεων τῆς γαλλικῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐθιμοταξίας, καὶ μὴ ἐπηρεασθέντος εἰσέτι ἐκ μακρᾶς οἰκειότητος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα· ἰδοὺ ἀπόσπασμα τοῦ ἡμερολογίου του.

Ἑ'Ιουνίου 15. Ἐπεσκέφθην τὸν φίλον μου Σ. εἰς Ville d' Avray, τμηματάρχην ἐν τινι ὑπουργείῳ, καὶ δαπανῶντα 30000 φρ. κατ' ἔτος. Ἐχει μεγαλοπρεπῆ ἔπαυλιν κειμένην ἐπὶ λειμῶνος εἴκοσι καὶ δύο τετραγωνικῶν μέτρων περιφερείας, καὶ καταφύτου ἀπὸ δένδρα. Δύο θυγατέρες αὐτοῦ—δεκαπέντε καὶ δέκα ἔξ ἐτῶν ἡλικίας—ἀπολαύουσι τῆς εὐεργετικῆς δρόσου τοῦ ἀέρος τῆς ἐξοχῆς, φέρουσαι προσφάτους χειρίδας, ἐνδυμασίαν τοῦ συρμοῦ, καὶ ὑποδήματα στενά· αὗται ἐγείρονται τὴν 8ην πρωϊνὴν ὥραν. Μὲ ἀγαπῶσι καθ' ὑπερβολήν· ἔχω τὰ θυλάκιά μου πάντοτε πλήρη γλυκυσματων καὶ ἀθυρμάτων δι' αὐτάς.

«Πῶς! ἀλλ' εἶναι ὁ κύριος Graindorge,» λέγει ἡ Κυρία Σ. Καλὴν ἡμέραν εὐχομαι ὑμῖν προσφιλέστατέ μοι κύριε· πόσον εἴσθε καλὸς ἔλθων εἰς ἐπίσκεψιν ἡμῶν τοσοῦτον ταχέως! Συγχωρήσατε νὰ σᾶς δεῖξωμεν τὴν ἔπαυλίν μας. Ω! ἀληθῆς ἔπαυλις. Ἐχομεν ὀλίγα θαλερὰ δενδρόλλια περὶ ἡμᾶς· δὲν ἠδυναίμεθα, βλέπετε, νὰ κάμωμεν χωρὶς νὰ ἔχωμεν ὀλίγην χλόην. Τὰ ἀγαπητά μας τέκνα ἐπεθύμουν ζωηρῶς τὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς. Καὶ βλέπετε ὅτι ὠφελήθησαν ἐξ αὐτοῦ τόσο! Πάντοτε βαδίζουσι ἀκροποδητεῖ ἐπὶ τῶν χόρτων. Οὐδεμίαν στενοχωρίαν εἰς τὰ ἐνδύματα—φέρουσιν ἀπλᾶς ἐσθῆτας, ἀπλᾶ ἐπανωφόρια, ἀκριβῶς, ὡς ὅταν ἦσαν ἐπτὰ ἐτῶν ἡλικίας. Αὗται εἶνε νήπια εἰσέτι· δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε πόσον εἶνε νήπια. Θὰ πιστεῦσητε ὅτι χθὲς ἡ Jenny μοὶ εἶπεν, ἐνῶ ἐμελέτα τὴν ἱστορίαν τῆς περὶ τοῦ Λουδοβίκου XIV. «Ἄλλὰ, μαμμὰ, πῶς ἠδύνατο οὗτος νὰ ἀγαπᾷ τὴν δεσποινίδα La Vallière, ἀφοῦ ἦτο νυμφευμένος; Διέπραξεν ἄρα διγαμίαν;» Δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου· δὲν ἐξεφράσθη μετ' ἀθωότητος; Αὐτὴ εἶνε ἥτις μοὶ εἶπεν, ὅταν ἦτο τριῶν ἐτῶν ἡλικίας «Ἐὰν ὁ Θεὸς ζῆ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, μαμμὰ, οὐ-

τος πρέπει νὰ ἦνε ὡς πτηνόν· ἔχει ἄρα γε ῥάμφος;» Ἡ δύναμις τῆς κρίσεώς της εἶχε σχεδὸν ἀναπτύχθῃ.

«Α! ἀγαπητέ μου, κ. Graindorge, πόσον ἡ μήτηρ εἶνε εὐδαίμων! οἱ ἄνδρες, οἵτινες μένουσιν ἀγαμοὶ, ὡς σεῖς, δὲν γνωρίζουσι τίνας ἀγαθοὺ στεροῦνται. Ὁ σύζυγός μου ἔλεγε τοῦτο σήμερον τὴν πρωϊάν· οὗτος εἶνε εἰσέτι πλήρης φιλοφρονήσεων πρὸς με. Ἄλλὰ καὶ ὑμεῖς εἴσθε λίαν περιποιητικὸς, καὶ χαίρομεν ὑπερβάλλοντως βλέπουσαί ὑμᾶς. Ὅποια θερμότης σήμερον! Σᾶς παρακαλῶ, καθήσατε.—Ἐποίησα ὑπόκλισιν. Καίτοι πρὸ ἐπταετίας διαμένων ἐν Γαλλίᾳ, δὲν ἔμαθα εἰσέτι νὰ ἐκτελῶ μετ' ἀκριβείας τὰς ὑποκλίσεις τὰς ἀπαιτούμενας εἰς τὴν ῥαγδαίαν ταύτην βροχὴν τῶν Παρισινῶν φιλοφρονήσεων. Κατακλυσμὸς τρυλλισμῶν (trilles) καὶ μουσικῶν τόνων ἐξῆλθον αἴφνης ἐκ τῆς μικρᾶς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς.

«Ἡ παίζουσα εἶναι ἡ Jenny. Εἶναι καὶ αἱ δύο εἰς τὴν μικρὰν αὐτῶν φωλεάν ἣν διηυθέτησαν πρὸ μικροῦ. Ἄς εἰσέλθωμεν· θὰ μᾶς εἰπῆτε ἂν σᾶς ἀρέσκη. Αὗται ἔχουσι μεγίστην φιλοκαλίαν.

«Ἀληθῶς οὐδέποτε εἶδον κομψοτέραν, θελκτικωτέραν φωλεάν· ὁλόκληρον τὸ δωμάτιον ἦτο κεκαλυμμένον ἐκ κυανολεύκου ὑφάσματος· στενὴ χρυσοῦ ταινία ἀνερχομένη ἐλικοειδῶς ἐπὶ τοῦ τοίχου περιέβαλε τὰ κάτωπτρα. Ἐντὸς μεγάλων σινικῶν ἀγγείων ὑπῆρχον ἄνθη ἐκλεκτὰ ἀπαστράπτοντα ἐτι ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν πρωϊνῆς δρόσου.

«Τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ἡμέρας εἰσδύον ἡρέμα ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἐσχηματίζεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς ἐκεῖτο, ζευγὸς λευκωμάτων διατεθειμένων μετὰ ἐπιτετηδευμένης ἀτημελησίας, ταινίαν φωτεινὴν περιβαλλομένην ὑπὸ ὁμίχλης· μία μόνη ὑπῆρχεν εἰκὼν τῆς Marie Antoinette. Ὅποια δ' ἀφθονία χαριέντων γυναικείων ἀθυρμάτων!

«Ἡ Jenny ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, καὶ ἡ Μάρθα ἴστατο πλησίον αὐτῆς. Ἀμφοτέρω τὰ ὀνόματα εἶναι τοῦ συρμοῦ. Ἡ Μάρθα μὲ τὸ ἰσχνὸν αὐτῆς σῶμα καὶ τὸν κυρτούμενον αὐτῆς λαιμόν, φαίνεται ὡς λεπτὸς μελισσοουργός. Ἡ Jenny κινεῖ ἐλαφρῶς τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν ἐλεφαντίνων πλήκτρων τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐπὶ τοῦ κατηφοῦς χεῖλους τῆς ὁποίας ἐπεφαίνετο μειδίαμα. Ἀμφοτέραι ἦσαν ἐνδεδυμέναι λευκὰς ἐσθῆτας. Ὁ καιρὸς εἶναι θερμὸς, καὶ εἴμεθα εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἐν τούτοις αὗται εἰσὶ μετριόφρονες—δειλαὶ ἐνώπιον τῶν ξένων, συνεσταλμέναι ὅταν λαλῶσι· αὗται ἐρυθριῶσιν ὀλίγον, ἂν πρὸς στιγμὴν ὑψώσωσι τὸν τόνον τῆς φωνῆς αὐτῶν· αὗται

ἀποτολμῶσιν οἰκείαν χειρονομίαν, καὶ τότε αἰφνης, διστάζουσαι, διακόπτουσιν αὐτήν. Αἰσθάνομαι ἐν αὐταῖς ἐσωτερικὸν πῦρ, τρέμουσαν εὐαισθησίαν, διὰ παντός δύσπιστον καὶ πρὸς ἑαυτήν—τὴν λεπτότητα καὶ τὴν ζωηρότητα τοῦ πτηνοῦ. Τὸ ὠραῖον πλάσμα εἶναι τοσοῦτον λεπτοκαμωμένον, ὥστε διατελοῦμεν διηνεκῶς φοβούμενοι μήπως τὸ συντρίψωμεν· τοσαύτην ζωηρότητα κεκτημένον, ὥστε περιμένομεν πάντοτε νὰ ἴδωμεν αὐτὸ ἀφιπτάμενον. Τὰ ἄκρα τῆς ἐσθῆτος κυματίζουσι, αἱ ἐπὶ τῶν κροτάφων μικροὶ βόστρυχοι ἀνακινουῦνται, ἡ φωνὴ ἀρχεται ὑποτρέμουσα ἠδέως κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἀπόπειραν νὰ καταστῆ σταθερά . . . Ὅποια ταραχὴ ψυχῆς, ὅποιοι παλμοὶ καρδίας ὑπάρχουσιν ἐντὸς αὐτῶν!

«Graindorge, ἀγαπητέ μοι φίλε, θὰ εἴσθε πενήτην τριῶν ἐτῶν κατὰ τὴν 21ην. τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου.

Ἄ'Αρκούντως ἀληθές, ἀγαπητέ μοι Κύριε· τοῦτο εἶναι ἔτι μεγαλύτερος λόγος νὰ τέρπω τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ τῶν ἀνθέων τοῦ ὑελοφράκτου φυτοκομείου. Ναί, διὰ τῶν ἀνθέων, διότι τοιαύτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐνταῦθα ἐντύπωσίς μου. Ἐννοοῦμεν ὅτι τὸ θέλγητρον τῆς ὀράσεως ἐγκρατεῖται εἰς τὸ ἀπροσδόκητον, εἰς τὴν ὀπτικήν λεγομένην ἀπάτην, εἰς τὸν αἰφνίδιον νεωτερισμὸν, εἰς τὴν ἡμετέραν φαντασίαν, ἥτις σπεύδει ὅπως κητοκίση ἀγνώστους χώρας διὰ τῶν φαντασιοπληξιών αὐτῆς.

«Βαθμηδὸν ἡ συνδιάλεξις ἤρξατο νὰ γίνηται ἐπὶ τὸ οἰκειότερον, καὶ ἡ Μάρθα εἶπε—θὰ ἔλθητε εἰς τὸ μάθημα τοῦ κ. δ' Ἐριστάλ αὔριον; ὦ! σχεδὸν εὐγενῆς κύριος—φέρων ταινίαν ἐπὶ τῆς κομμοδοχῆς του. Ἡ μαμμὰ λέγει ὅτι οὗτος ἔχει πατρικοὺς τρόπους. Πάντες μεταβαίνουνσι παρ' αὐτῷ τώρα· συναντῶ πάσας τὰς φίλας μου ἐκεῖ. Οὗτος ἀπαγγέλλει μικρὰς ὀμιλίας περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν γυναικῶν . . . ὦ! ἔρχονται τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς! Εἶναι τόσον καλὸς, τοσοῦτον ἀξιαγάπητος! Οὐδέποτε ἐπιπλήττει· ὅταν τὸ θέμα δὲν ἦναι καλόν, σὰς παρηγορεῖ· λέγει ὑμῖν ὅτι τὸ προσεχές θέλει εἶσθαι καλεῖτερον. Εἶναι πάντοτε καλῶς ἐνδεδυμένος, δὲν εἶναι ἀληθές Jenny; φέρει κυανοῦν ἐπενδύτην μετὰ χρυσοῦν κομμοίων, καὶ ὑποκάμισον τοσοῦτον λευκόν! Τὸν περιπαίζομεν ὀλίγον διότι παρατηρεῖ συνεχῶς τοὺς ὄνυχάς του, καὶ ἐξάγει μετ' ἐρωτοτροπίας τὸ ρινόμακτρον ἐκ τῶν θυλακίων του. Ἡ δεσποινὶς Volant, ἡ παρ' αὐτῷ καθημένη, λέγει ὅτι ἀρωματίζει αὐτό. Ἐν βραχυλογίᾳ οὗτος περι-

ποιεῖται ἑκυτὸν ὡς εἰ ἦτο κυρίκ. Εἶμεθα λίαν εὐχαριστημένοι διότι πορευόμεθα παρ' αὐτῷ· ἡ παιδαγωγὸς ἡμῶν ἦτο τοσοῦτον ἐξέθυμος! Ἐνθυμίσθε αὐτήν; Τὴν δεσποινίδα Εὐδοξίαν, ἐννοεῖτε. Εἶχε τὴν ῥίνα ἐρυθρὴν καὶ τοσοῦτον μεγάλους ὄνυχας!

«Ὅποῖον μελίχρουν πρόσωπον εἶχε, δὲν εἶναι ἀληθές Jenny; «Κορήτσια, εὐαρεστηθῆτε νὰ ἐπαναλάβητε τὴν ἀνάλυσίν σας, ἔλεγεν αὕτη. Κορήτσια, ἐγερωθῆτε ἀμέσως. Κορήτσια, αἱ καλοανατεθραμμένοι Κυρίαί, δὲν πρέπει νὰ χαδίζωσιν οὕτω. Κορήτσια, δὲν πρέπει νὰ ὀμιλῆτε εἰς τὴν τράπεζαν.» Αὕτη τέλος ἦτο κακὴ ὡς θύρα φυλακῆς· δὲν ἤθελε νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀνοιξώμεν τὸ στόμα ἵνα φάγωμεν. Καὶ ποῖον τρόπον εἶχε νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ ὅταν ἐπαίζομεν τὸ κλειδοκύμβαλον ἐνώπιον ξένων! Καὶ αἱ ἀρχαί της! Εἶχε τὸ στόμα πάντοτε πλήρες ἀρχῶν. Ἡ Louise Volant διίσχυρίζεται ὅτι αὐταὶ κατέστησαν μελανοὺς τοὺς ὀδόντας της. Ἀρχὰς εἶχεν εἰς τὸ στόμα, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀρχὰς. Αὕτη τὰς πωλεῖ, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου κερδίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Τέλος ἡ Κυρία Volant εἶπεν εἰς τὴν μαμμὰ, ὅτι τὰ μαθήματα τοῦ κ. d' Héristal ἦσαν τερνότατα, καὶ οὕτω μετέβημεν ἐκεῖ πρὸ ἕξ μηνῶν.»

«Καὶ τί κάμνετε ἐκεῖ;»

«Τὰ πάντα· θέματα. Εἶχομεν τὸν θάνατον τῆς Ἰωάννας τῆς Ἀρκῆς.—Τὴν συνδιάλεξιν δὴν ἀγγέλων συγκινηθέντων ἐκ τῆς δυστυχίας τοῦ κόσμου—Μητέρα γονυπετοῦσαν ἐνώπιον λέοντος μέλλοντος νὰ καταβροχθίσῃ τὸ τέκνον της—Τὸν Ἰωσήφ πωληθέντα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του—ὕμνον εἰς τὸν ἥλιον. ὦ, εἶναι ἐπίπονον τὸ ἔργον, δύναμαι νὰ σὰς τὸ εἶπω. Ὑμνος εἰς τὸν ἥλιον! Τί νομίζετε περὶ τούτου; Κατὰ πρῶτον δὲν ἠδυνάμην νὰ εὔρω τίποτε νὰ εἶπω οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ Jenny, ἐκλαίομεν καὶ ἐνομιζόμεν ἑαυτὰς ἠλιθίους. Ὁ κ. d' Héristal εἶπεν ἡμῖν ὅτι πρέπει νὰ ὑψώνομεν τὸν νοῦν καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ διεγείρωμεν τὴν φαντασίαν ἡμῶν. Ἠρξίσαμεν ὅθεν νὰ βαδίζωμεν ταχέως ἐντὸς τῆς αἰθούσης, νὰ ἀσπαζώμεθα ἑλλήλας περιπαθῶς. Ἐστρέψαμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς οἱ ὑποκριταὶ τοῦ θεάτρου, καὶ ἀμέσως ἐνεπνεύσθημεν τὰ πάντα. Κατὰ πρῶτον ἠδυνάμεθα νὰ συνθέτωμεν ἡμίσειαν σελίδα· νῦν συνθέτομεν πλείονας τῶν ἕξ μετ' εὐκολίας. Θὰ συνθέσωμεν τὸν ὕμνον αὔριον τὴν πρωΐαν πρὸ τοῦ προγεύματος.—Καὶ τί θὰ εἶπητε;—ὦ! δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι· πρέπει πρῶτον νὰ περισείλωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ τότε ἐκπέμ-

πομεν ὄξειαν κραυγὴν, δὲν εἶναι ἀληθὲς Jenny; Καὶ τότε τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἡ Jenny εὐαρεστεῖται νὰ λαλῇ περὶ μικρῶν ἀρνίων, περὶ ἀνθισμένων λειβαδίων, περὶ παιδιῶν γονυπετούντων ἐπὶ τῶν ἐκ βόδων κλινῶν αὐτῶν κατὰ τὴν νύκτα, ὅπως ζητήσωσι τὴν εὐλογίαὶ τοῦ ὑψίστου. Ἐγὼ, τοῦναντίον, λαλῶ περὶ τοῦ ἄρματος τῆς βροντῆς, περὶ ἀστραπῶν, περὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Δημιουργοῦ—περὶ κεραυνοῦ, τῆς φωνῆς τοῦ ὑψίστου. Ὁ κ. d' Héristal εἶναι πάντοτε εὐχαριστημένος. Λέγει ὅτι ἔχομεν χαρακτῆρα λόγου ἀνώτερον τῶν λοιπῶν, καὶ μέλλει νὰ δώσῃ ἡμῖν τὸ βραβεῖον τῆς τιμῆς.

α' Αναγινώσχετε ταῦτα πάντα ὑψηλοφώνως:

α' Α! ἔχετε δίκαιον· τοῦτο εἶναι δυσκολώτατον. Φαντασθῆτε μόνον, ὅτι τὴν πρώτην φορὰν ἡ Jenny δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαγγεῖλῃ καλῶς καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι ἡ φωνή μου ἦτο προσκεκολλημένη ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ μου. Ἐγενόμην καταπόρφυρος ὡς . . . ἀλλ' ἡ μαμμὰ μοὶ ἔνευσε, καὶ τότε ἀνέγνων χωρὶς νὰ γνωρίζω τί ἀναγινώσκω· τὸ πᾶν μοὶ ἐφαίνετο ὡς ὄνειρον. Ὁ κ. d' Héristal μοὶ ἀπέτεινε φιλοφρονήσεις, καὶ τότε ἤρχισα νὰ λαμβάνω θάρρος. Κατέπιον ὀλίγας σταγόνας ὕδατος σακχαρωμένου, καὶ οὕτω ἀνέκτησα τὴν φωνήν μου καὶ τὰς δυνάμεις μου! Εἶναι ὡς αἶθουσα χοροῦ· ἡ ὄρασις καταθαμβοῦται ὑπὸ τῶν φώτων, ἡ ἀκοή ταράττεται ὑπὸ τῆς μουσικῆς, καὶ ἐν τούτοις δύνασθε νὰ στροβιλιζήτε μετὰ ταχύτητος μέχρι τῆς πέμπτης πρωϊνῆς ὥρας. Προχθὲς οὗτος εἶπεν εἰς νεωστὶ ἐλθοῦσαν μαθήτριαν ὅτι ἀνεγίνωσκε πολὺ σιγά· αὕτη κατελήφθη ὑπὸ λυγμῶν ἢ μήτηρ τῆς τὴν περιέβαλε διὰ τῶν χειρῶν καὶ οὕτω συνῆλθε βαθμηδόν. Ἀληθῶς εἶναι τρομερὸν, γνωρίζετε· τὰ βλέμματα πάντων εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς ὑμᾶς. Αἱ μητέρες, αἱ θεῖαι, παρευρίσκονται ἐκεῖ, ἐνίοτε οἱ πατέρες ἐπίσης, φέροντες τὰ δίοπτρα αὐτῶν. Ἐπιθυμεῖ τις νὰ ἠδύνατο νὰ κρυφθῇ ἐντὸς ὀπῆς ὡς μῦς. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ σκηναὶ διασκεδαστικαί, πρόσωπα τοσοῦτον κωμικά! Ἐσχάτως ἦλθεν Ἀγγλὶς, ἡ δεσποινὶς Flamborough, ἐρυθρὰ ὡς μήκων (παπαροῦνα) μὲ ἐρυθροῦν σάλιον ὅπερ θὰ καθίστα ταῦρον μανιώδη. Δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς—ἀλλ' ἐβλεπε τὸ βιβλίον τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τοὺς πόδας τῆς αὕτη θὰ καταστῇ λίαν ἐργατικῆ. Τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ μαμμὰ ἐσκανδαλίσθη· θὰ πιστεύσητε ὅτι ἡ δεσποινὶς d' Estaing ἔφερε βαρῦτιμον ὕφασμα (σάλι); Οὐδέποτε ἠκούσθη τοιοῦτον. Τὰ ὑφάσματα ταῦτα φέρουσιν μόνον ὑπανδρὸι κυριαί· ἀλλ'

αὕτη εἶναι μιγάς, ἣ δὲν ἐννοεῖ τὰ τοιαῦτα. Σᾶς διαβεβαίω ὅτι τὸ θέαμα εἶναι ὠραῖον, φαίνεται σχεδὸν ὡς ἔσπερις: Ἐντὸς τῶν σινικῶν ἀγγείων ὑπάρχουσι σπάνια ἄνθη· ὑπηρεταὶ φέροντες οἰκόσημα, καὶ πλούσια ἐνδύματα, ἴστανται πρὸ τῶν θυρῶν ὅπως ἀναγγέλλωσι τοὺς εἰσερχομένους· αἱ κυριαὶ φέρουσιν ἐνδύματα πολυτελεῆ, καὶ πλούσια κοσμήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἐκεῖ μανθάνετε πλείονα ἢ εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ συρμοῦ. Ἡ δεσποινὶς d' Estaing ἔφερεν ἐνώτια μετὰ σμαράγδων. Ἡ δεσποινὶς Héric ἔχει ἀδελφὸν ζωγράφον, σχεδιάζοντα τὰ χειμερινὰ ἐνδύματα αὐτῆς.

α' Ἡ δεσποινὶς d' Argèles ἔχει τὸν λαιμὸν καὶ τὸ πρόσωπον ἐπιμήκη, διὸ καὶ περιβάλλει τὴν κόμην αὐτῆς μετὰ διαδήματος, καὶ ἐπειδὴ εἶναι μελάγχρους ὡς Ἰσπανὶς Μαυριτανῆ, φέρει ἐνδύματα χρώματος κυανοῦ, καὶ ταινίας ἐκ μετάξης ἐπὶ τῶν πλεξίδων, τρίχαπτα (δαντέλλες) ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς, ἣ θύσσανον περὶ τὸν στηθόδεσμον αὐτῆς. Ὡ! θὰ ἔλθῃ ταχέως ἡ Τετάρτη· εἶναι τὸ μόνον ὄνειροπόλημά μου Jenny· προσφιλὴς μοι, ἐλθε νὰ σὲ ἀσπασθῶ.

α' Ἐπὶ τούτῳ ἡ Jenny ὤρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀδελφῆς τῆς, καὶ περιήρχοντο δι' ἀλμάτων τὴν αἶθουσαν ὡς δῶ ἔριφοι τὴν πεδιάδα—νευρικὴ διάχυσις. Δύω ἔτη βραδύτερον θὰ ἀσπάζονται ἀλλήλας πρὸς τὸ θεαθῆναι. Τέσσαρα ἔτη μετὰ ταῦτα, ἂν δὲν ἦναι εἰσέτι ἐγγαμοὶ, θὰ λαμβάνωσι τὰ μικρὰ παιδιά ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῶν ἐνώπιον πολυαριθμοῦ συναναστροφῆς, καὶ θὰ τὰ καταφιλῶσι, θὰ τὰ θωπεύουσιν ἀποτείνουσαι πρὸς αὐτὰ τὰ τρυφερὰ ἐρα ὀνόματα, ὅπως δεῖξωσι πόσον καλαὶ μητέρες θέλουσι γείνει. Νευρικὴν κατάστασιν, ἐρωτοτροπίας, αἰσθήματα μητρός—οὐδὲν ἄλλο εὐρίσκει τις εἰς τὰς γυναῖκας.

α' Καὶ τὸ προσφιλὲς παλαιὸν κλειδοκύμβαλον; ἠρώτησα αἴφνης. Αὐταὶ διεπράγησαν εἰς γέλωτα.

Ὡ! τοῦτο εἶναι πολὺ ἀδικον· ἤξεύρετε ὅτι διέμεινα εἰς Γερμανίαν· κατὰ συνέπειαν λατρύω τὴν μουσικὴν.

α' Ὅποιον ὄργανον; ἴσως τὴν σάλπιγγα; ἠρώτησαν

Τρομερὸν! οὐδὲν σέβεσθε. Καὶ ἐγὼ ὅστις ἐλάλουν πρὸς ὑμᾶς ἐπὶ καλῇ πίστει! Ἐφερον μάλιστα μετ' ἐμοῦ μικρὸν βιβλίον τοῦ Schumann. Τί θὰ κάμω τώρα; Θεέ μου! Τί θὰ πράξω τώρα;

α' Βιβλίον! ὅποιον βιβλίον; Εἰς ποίαν γλῶσσαν; Γερμανικὴν; Καὶ δύναμαι νὰ ἐρωτήσω τί λέγει τὸ Γερμανικὸν σου βιβλίον;—Παραγ-

γέλυμα καὶ συμβουλὰς, — εἶδος κατηχήσεως πρωωρισμένης διὰ τὰς ἀρχαίους μαθητρίας τῆς Μουσικῆς.

«Κατήχησις! πρέπει νὰ ἦναι τερπνὴ! ὦ! κ. Graindorge, εὐχεσθηθήτε νὰ φανῆτε ἀκοῦντως εὐγενῆς ὥστε νὰ μᾶς μεταφράσητε τὴν Μουσικὴν ταύτην κατήχησιν. . . .

Τὰ κυριώτερὰ παραγγέλματα εἶναι τὰ ἐξῆς. — Ἐνῶ ἀνεγίνωσκον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἔλαβον σοβαρὸν ὕφος· αὐταὶ προσήλωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν πρὸς μεῖ ἴσως διότι τὰ παραγγέλματα ταῦτα ἐκπράζουσι τὴν σοβαρότητα, τὴν βαθεῖαν πεποιθήσιν, καὶ τὴν ἐνδόμυχον συγκίνησιν τὴν χαρακτηρίζουσαν τὴν μουσικὴν ἀνατροφὴν ἐν Γερμανίᾳ. —

«Τὸ κυριώτερον πρᾶγμα τοῦ σπουδαστοῦ τῆς Μουσικῆς εἶναι ἡ ἀνατροφή τοῦ ὠτός. Αἱ προσπάθειά του πρέπει νὰ τείνωσιν ἐξ ἀρχῆς ἵνα διακρίνη τὸν μείζονα καὶ ἐλάσσονα τόνον (major and minor), καὶ τὰς διαφόρους κλεῖδας. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ δίδῃ προσοχὴν εἰς τὸν ἦχον τοῦ ὠρολογίου, τοῦ κώδωνος, τῆς ὑέλου τῶν παραθύρων πληττομένων διὰ τῆς χειρὸς, καὶ νὰ προσπαθῆ νὰ συγκρίνη τοὺς ἐκπεμπομένους ὑπ' αὐτῶν ἦχους.

ἘΥπάρχουσι σπουδασταὶ φανταζόμενοι ὅτι τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς μεγάλης ταχύτητος τῶν δακτύλων, καὶ οἵτινες καταναλίσκουσι πολλὰς καθ' ἑκάστην ὥρας, καὶ ἐν προκεχωρηκυῖᾳ ἔτι ἡλικίᾳ, εἰς μηχανικὰς ἀσκήσεις. Εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὡς ἐάν τις ἐνησχολεῖτο καθ' ἑκάστην προφέρων Α, Β, Γ, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτατα. Ποιεῖτε καλεϊτέραν χρῆσιν τῶν ὠρῶν τῆς ἀσχολίας σας.

«Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου τῆς Μουσικῆς, ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τῶν χρονικῶν διαστημάτων τῶν μουσικῶν τόνων ὑπὸ πολλῶν εὐφυοτεχνῶν (virtuosi), ὁμοιάζει τὸ βᾶδισμα τῶν ἐν μέθῃ διατελούντων. Οὐδέποτε λάμβανε τοιοῦτους καλλιτέχνας ὡς ὑπόδειγμα.

«Ὅταν παίζης, μὴ φροντίζης περὶ τῶν ἀκουόντων σε.

«Παίξε πάντοτε ὡς νὰ ἦσαι ἐνώπιον διδασκάλου.

«Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζης τὰ μουσικὰ τεμάχια διὰ τῶν δακτύλων σου· πρέπει νὰ ἦσαι ἰκανὸς νὰ τὰ τερπειζῆς (νὰ τὰ ψάλλῃς ἄνευ λέξεων). Ἐξάσκησον τὴν φαντασίαν σου οὕτως ὥστε νὰ ἐνθυμεῖσαι οὐ μόνον τὴν μελωδίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁρμονίαν ἐκάστης μουσικῆς συνθέσεως.

(ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον).

Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἀναφαίνονται ἐν Ῥώμῃ ἀνάμικτοι μετὰ τῶν ἐκ Ταρταρικῶν φυλῶν Ἑτρούσκων, καὶ τῶν ἰσχυρῶν Κελτικῶν φυλῶν τῆς Ἰταλίας (1). Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνώσεως ταύτης εἶναι γνωστὸν πρὸς πάντας. Ἄλλ' ὅταν οἱ Ἄριοι ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μετὰ βαρβάρων φυλῶν, διέμειναν καὶ οὔτοι εἰς κατάστασιν βαρβαρότητας, μάλιστα εἰς τοιαύτην εἰς ἣν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ εὗρε τοὺς Βρεττανούς, οἵτινες καίτοι εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῶν ὄπλα ἐπιθετικὰ κατεσκευασμένα ἐκ σιδήρου, καὶ ἐγνώριζόν τὴν χρῆσιν τοῦ ὀρειχάλκου πρὸ 500 ἢ 600 ἐτῶν τοῦλάχιστον κατὰ τὸν κ. Evans, ἦσαν εἰσέτι ὀλίγον, εἰμὴ οὐδὲν, ἀνώτεροι κατὰ τὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Νέας Ζηλανδίας τῆς παρούσης ἐποχῆς.

Εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι αἱ ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τυχαῖαι. Ἡ προσοχὴ ἀνθρώπου κεκτημένου νοῦν ἐφευρετικὸν, ἔλκεται ὑπὸ φαινομένου λαβόντος ἴσως χώραν χιλιάδας φορὰς πρότερον, χωρὶς νὰ φέρῃ οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἄλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος δράττεται τῆς εὐκαιρίας, ἐξετάζει τίνι τρόπῳ δύναται νὰ τὸ καταστήσῃ ἐπωφελὲς καὶ νὰ τὸ χρησιμοποίησῃ, καὶ καθίσταται κοινὸς πάντων εὐεργέτης. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ὁ ἀνθρώπος οὗτος θὰ ἐγίνετο Θεὸς, τὸ δὲ ἐκλεχθὲν ὑπ' αὐτοῦ σύμβολον θὰ ἦτο σεβαστὸν παρὰ πᾶσιν ὡς ἀποτελοῦν μέρος κατὰ τινὰ τρόπον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ ἐλατρεύετο ὡς καταφύγιον τῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος. Κατὰ τοὺς νῦν χρόνους ἡμεῖς οἱ νεώτεροι γράφομεν μόνον περὶ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκθειάζομεν, καὶ ἴσως ἐγείρομεν ἀγάλματα πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, περιβεβλημένα διὰ τῶν οἰκογενειακῶν οἰκοσήμεων—ἡ νεωτέρα ἀντικειντάστασις τῶν συμβόλων τῆς ἀρχαιότητος— καὶ δίδομεν τὸ ὄνομα του εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του. Ἄλλ' ἡ ἐφεύρεσις, ἐν νηπιῶδει καταστάσει κατὰ πρῶτον, τελειοποιεῖται βαθμηδόν· διαβαίνει τὸν Ὠκεανὸν, φθάνει εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐκεῖ δὲ εἰς νέας χεῖρας παραδιδόμενη, καθίσταται κάτι τι σχεδὸν διάφορον ἀπὸ τὴν πρώτην ἐφεύρεσιν· ἀναμφιδόλως δὲ τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν πολεμιστὴν ἀρχηγὸν ὀπλισμένον μὲ λόγχην καὶ βέλη ἐκ χαλκῶν καὶ φέροντα μέγαν λίθον ἀντὶ σφύρας, ὅστις

(1) Ἴδε «Ἱστορίαν Ἀρχιτεκτονικῆς» τόμον Α'.

ιδών αἰφνης λαμπρόν τινα κίτρινον ὄγκον κείμενον ἐντός κοιλώματος σπηλαίου ἐντός τοῦ ὁποίου ἴσως καταδιώκει θανατηφόρον τινα ὄφιν, τὸν λαμβάνει ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ τὸν θραύσῃ. Ἡ σφύρα κατέρχεται, ἀλλ' ἰδοὺ τὸ περίεργον! ἓνα θαῦμα λαμβάνει χώραν, ὁ λίθος δὲν θραύεται ἀλλὰ συμπιέζεται. Ἡ σφύρα ἐξακολουθεῖ πλήττουσα τὸν κίτρινον ὄγκον ὅστις συμπιέζεται πάντοτε· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι γεγονός ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ· ἀναγκάζεται νὰ τὸν λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν τέκνων του· ἐνῶ δὲ πορεύεται πρὸς τὴν οἰκίαν του φέρων ἐν τῇ χειρὶ του τὸν βαρὺν συμπεπιεσμένον λίθον, σκέπτεται ὡς ἐξῆς. «Ὁ λίθος οὗτος ὃν δύναται τις νὰ σφυρηλατήσῃ τοσοῦτον περιέργως, εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ χρήσιμος; Εἶναι μὲν πολὺ μαλακὸς ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν κατασκευὴν ὄπλων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς κοσμήματα». Ἄγνοεὶ δὲ ἂν ὑπάρχωσιν ἄλλοι λίθοι ὅμοιοι πρὸς τοῦτον. Ἀρχίζει νὰ ἐρευνᾷ, ἀναζητεῖ πανταχόθεν, καὶ ἐπὶ τέλους εὐρίσκει ὀλίγον χαλκόν· εἶναι σκληρότερος ἀπὸ τὸν χρυσόν, καὶ δύναται νὰ καταστῇ χρήσιμος. Κατασκευάζει ἐξ αὐτοῦ αἰχμᾶς βελῶν, καὶ εὐρίσκει ὅτι εὐκολώτερον δύναται τις νὰ κατεργασθῇ αὐτὸν παρὰ τὸν λίθον, καὶ ὅτι εἶναι μᾶλλον εὐμάλακτος.

Αὐτὸς κάμνει λόγον περὶ τῆς ἀνακαλύψεώς του εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλῆς του. Οὗτοι θαυμάζουσι, καὶ δοκιμάζουσι τὸν νέον τοῦτον λίθον· πιθανὸν δὲ εἶς ἐξ αὐτῶν ἔχων μόνον μικρὰ τμήματα μετάλλου, προσεπάθησε νὰ ἐνώσῃ αὐτά· πρὸς μεγάλην δ' αὐτοῦ ἐκπληξιν, σφυρηλατήσας ταῦτα, εὐρίσκει ὅτι τὸ κατασκευασθὲν ἐξ αὐτῶν ὄπλον εἶναι τοσοῦτον σκληρόν ὅσον καὶ τὸ ἐκ λίθου, καὶ ὀλιγώτερον ὑποκείμενον εἰς θραῦσιν· οὕτω δὲ ἡ ἐφεύρεσις τελειοποιεῖται· καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρῶτον ἐγένετο αἰτία τῆς ἐφευρέσεως—ὁ ὄφιν—θεωρεῖται ὡς εὐεργετικὸς ὁδηγὸς, καὶ γίνεται δεκτὸς ὡς σύμβολον ὑπ' ἐκείνων οἵτινες ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ νέου ὄπλου· ἂν δὲ συνέπεσε νὰ ἦναι σύμβολον τῆς φυλῆς ταύτης προηγουμένως, τότε γίνεται Ἀγαθοδαίμων καὶ εἰσάγεται ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ὅλας τὰς χώρας εἰς ἃς ἡ νέα αὕτη ἐφεύρεσις ἔρχεται, μεχρισοῦ βαθμηδὸν ὁ σεβασμὸς μεταβληθῇ εἰς λατρείαν. Πᾶν ὅ,τι ὑπῆρξε τὸ σύμβολον τοῦ ἀρχαίου προγόνου, θεωρεῖται ὡς ὁ ἴδιος πρόγονος, καὶ πιστεύεται ὅτι ἔχει πάσας τὰς καλὰς ιδιότητας αὐτοῦ, ἕως οὗ ξένη φυλῇ,

ὑποτάξασα τοὺς λατρεύοντας αὐτὸν, ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν κακοποιὸν χαρακτῆρα τοῦ ζώου, ὃν εἶχε καὶ πρὸ τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ ὡς ἀγαθὸν σύμβολον.

Ἄλλ' ἐν τούτοις αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις εἶναι εἰσέτι προσφιλεῖς εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν φυλῇ· καὶ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται δεκταί, μετὰ τροποποιήσεων, ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, οἵτινες συμμορφοῦνται μετὰ παρέλευσιν αἰῶνων πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰθαγενεοῦς πληθυσμοῦ. Ὅσοι ἔγραψαν περὶ τῆς λατρείας τοῦ ὄφεως, φαίνονται παραλείψαντες τὴν ἐξέτασιν τῆς παραδόξου καὶ ἀνεξηγήτου σχέσεως τῆς ὑπαρχούσης μεταξὺ τῆς λατρείας αὐτοῦ καὶ τῆς μεταλλουργίας, ἧτις φαίνεται εἰσέτι τοσοῦτον καταφανὴς ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄφιν τὸν παγκόσμιον συνδυασμὸν τοῦ ὄφεως μετὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν κεκρυμμένων θησαυρῶν ὧν εἶναι πάντοτε ὁ φύλαξ, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς παγκοσμίου παραδόσεις αἰτινες παριστῶσι πάντας τοὺς ἔχοντας σύμβολον τὸν ὄφιν Θεοῦ, ὡς διδασκάλους τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ τὴν γεωργίαν· καὶ τὸ πραγματικὸν γεγονός ὅτι ἐκεῖ ἔνθα ἡ λατρεία τοῦ ὄφεως, ὡς καλοῦ καὶ εὐεργέτου Θεοῦ, δύναται νὰ ἀνευρεθῇ, ἐκεῖ ἐπίσης θὰ καταδειχθῇ ὅτι οἱ Ἰθαγενεῖς, καίτοι ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν ὀλίγον ἀφιστάμενοι τῆς βαρβάρου καταστάσεως, ἔχουσι εἰσέτι γνῶσιν τινὰ, καὶ ἔστιν ὅτε, ὡς ἐν Ashantee, ἐντελεῖ τῆς Μεταλλουργίας. Βεβαίως ἐκεῖνο ὅπερ ὑποστηρίζομεν ὡς πιθανὴν ἀρχὴν τῆς σχέσεως ταύτης, δυνατόν νὰ συνέβη ἐν οἰκδήποτε χώρᾳ ἐν ἧ τὸ μέταλλον εὐρίσκετο εἰς καθαρὰν κατάστασιν, καὶ εἰς πολλὰς χώρας κατὰ διαφόρους ἐποχάς· ἀλλ' ὅτι πράγματι ἦτον ἡ ἀνακάλυψις μιᾶς μόνης φυλῆς, διαδοθεῖσα ὑπὸ τῆς φυλῆς ταύτης εἰς πάσας ἐκεῖνας τὰς χώρας, εἰς ἃς ἦτο γνωστὸν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ἀποδεικνύεται πιστεύομεν ὑπὸ τῆς ὁμοιότητος τῶν μνημείων καὶ τῶν παραδόσεων αἰτινες συνοδεύουσι τὴν περὶ τούτου γνῶσιν πάντοτε, ὡς καὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας ἀγνοίας τῆς χρήσεως τῶν μετάλλων ὑπὸ τῶν κατοίκων πολλῶν χωρῶν ἐν αἷς εἰσὶν ἀφθονώτατα. Πλεῖστα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν εὐρύτατα διακεχυμένην ταύτην λατρείαν τοῦ ὄφεως, δυνάμεθα νὰ θίξωμεν μόνις ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ. Κυκλώπεια ἔργα, γεωργία, ἀρχαῖα ἀστρονομία, θαλασσοπλοία, ὡς καὶ μεταλλουργία, φαίνονται πάντοτε παρακολουθήσασαι τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς λατρείας ταύτης· ἀλλὰ τὸ σκοτεινότερον μέρος τῆς εἰκόνας ταύτης, εἶναι τὰ ἀπαντώ-

μενα ἀναμφισβήτητα ἴχνη τῆς ἀνθρωποθυσίας ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς λατρείας τοῦ ὄφως, ὡς καὶ τῆς παραδόξου καὶ μυστηριώδους ἐκείνης λατρείας τῶν Φαλλικῶν, ἧτις ἤγαγεν εἰς τοσαῦτα ἀλλόκοτα καὶ ἀξιοέμπετα ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς μυστηρίοις τῆς Αἰγύπτου, Ἑλλάδος, καὶ Ῥώμης, καὶ ἧτις ἔχει εἰσέτι τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς ἐν Ἰνδικῇ. Ὁ κ. Fergusson προστίθῃσιν καὶ τὴν «δενδρολατρείαν» εἰς τὴν ἄνω κατηγορίαν· ἀλλὰ ταύτης τὰ ἴχνη, εἰς λίαν ἀρχαιοτάτους χρόνους, εἶναι ἀσθενέστατα. Νομίζομεν δὲ ὅτι τὸ ἀντικείμενον πρὸς δὴ λατρεία τῶν ὀπαδῶν τῆς δενδρολατρείας ἐγένετο, ἦτον οὐχὶ τὸ δένδρον, ἀλλὰ οἱ κάτωθεν αὐτοῦ τιθέμενοι δύο λίθοι, ὧν ὁ εἰς κυκλωτέρῃς ἢ μᾶλλον ὠσειδῆς, καὶ ὁ ἕτερος κωνικός. οἵτινες ἦσαν παγκόσμια ἀντικείμενα λατρείας, καὶ οἵτινες ἔτι καὶ σήμερον τίθενται οὕτως ὑπὸ δένδρον, καὶ λατρεύονται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς νήσου Μαδαγασκάρης. Ὁ κ. Phépe νομίζει ὅτι τὰ «ὄρη» ἐθεωροῦντο ὡς θεοὶ μεταξὺ τῶν φυλῶν τῶν λατρουόντων τὸν ὄφιν, καὶ εἶναι τοσοῦτον βέβαιος περὶ τῆς θεωρίας του, ὥστε διαβεβαίωσιν ὅτι αἱ πυραμίδες ἠγείροντο ὅπως ἀναπληρώσωσι τὰ ὄρη ἅτινα ἔλειπον ἐν Αἰγύπτῳ. Ὑπάρχει πιθανῶς ἀλήθειά τις ἐν τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι πολλὰ Δρυϊδικὰ ἐρείπια ὑπάρχουσιν ἐκεῖ ἔνθα δὲν ὑπάρχουσιν ὄρη, καὶ τὰνάπαλιν, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ὄρος δὲν ἦτον ἀναγκαῖον παράρτημα τοῦ «μεγάλου κύκλου», ἡ «τῶν λιθίνων Δρυϊδικῶν ἰδρυμάτων» καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων οἰκοδομημάτων. Νομίζομεν ὅτι τὸ ὄρος, ὡς «Ὀρος» θεωρούμενον, ἦτον ἀντικείμενον λατρείας, μόνον ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸν κῶνον, ὅστις ἦτον ὁ κατ' ἐκλογὴν τύπος πρὸς παράστασιν τοῦ ἡλίου ἢ τοῦ πυρός· ἀλλ' ἴσως καὶ διότι ἐπίσης περιεῖχεν ἐντὸς αὐτοῦ σπήλαια κατάλληλα πρὸς κατοικίαν τῶν ὄφων οὓς ἐσέβοντο ὡς θεοὺς, καὶ φλέβας τῶν πολυτίμων μετάλλων μεθ' ὧν ἡ δοξασία τῆς θεότητος τοῦ ὄφως ἦτο πάντοτε συνδεδεμένη. Τὴν σκέψιν ταύτην ἐνισχύει τὸ γεγονός ὅτι ἡ αὐτὴ λέξις pag ἢ paga, ἡ σημαίνουσα τὸν «ὄφιν» σημαίνει ἐπίσης «Ὀρος». Ὅτι ἐπίσης φαίνεται ἐντελῶς βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ τὴν θεότητα τοῦ ὄφως πρεσβεύουσαι Ταρταρικαὶ φυλαὶ, αἱ ἐργαζόμεναι τὰ μέταλλα, ἐθεώρου ἱεράν τὴν λατρείαν τῶν προγόνων πρὸς οὓς ἦσαν τὰ μέγιστα ἀφοσιωμένοι· τούτου ἕνεκα κατέβαλλον τοσοῦτους ἀγῶνας καὶ κόπους ὅπως ἐγείρωσι τοσοῦτον γιγαντιαῖα τεμένη πρὸς τιμὴν τῶν τεθνεώτων αὐτῶν ἀρχηγῶν· ἀλλὰ

καὶ τὰ σχήματα τὰ διδόμενα εἰς τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα ἦσαν ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τινὰ καλῶς γνωστὴν συμβολικὴν παράστασιν· ἀληθῶς τὸ μὲν σχῆμα τῆς πυραμίδος ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἥλιον, τὸ δὲ ὠσειδῆς εἰς τὴν γῆν—πρὸς ἀμφοτέρας δὲ τὰς θεότητας ὁ σεβασμὸς ἦτον ἴσος. Ὁ κ. Hyde Clarke περιγράφει ἀξιόλογα σημεῖα ὁμοιότητος μεταξὺ τῶν μνημείων τῆς Cambodia καὶ Pegu ἐν Ἀσίᾳ ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἀφ' ἑτέρου, ὡς καὶ μεγάλην συγγένειαν τῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις λαλουμένων γλωσσῶν· ταῦτα δὲ πάντα συνδυαζόμενα μετὰ τῆς λατρείας τοῦ ὄφως, τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τοσοῦτων πολυαριθμῶν πρὸς περιγραφὴν, ἀλλὰ κοινῶν πρὸς ἀμφοτέρα τὰ μέρη, ὡς καὶ μετὰ τῆς ἐξασκήσεως τῆς μεταλλουργίας, ἀποδεικνύουσι καθαρῶς ἂν οὐχὶ κοινὴν καταγωγὴν, τοῦλάχιστον μακρὰν καὶ στενὴν σχέσιν κατὰ τινὰ προϊστορικὴν ἐποχὴν, μεταξὺ τοῦ νῦν παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου. Ὅτι ἡ μεταλλουργία ἀνεκαλύφθη κατὰ πρῶτον καὶ ἐκαλλιεργήθη ὑπὸ φυλῆς λατρευούσης τὸν ὄφιν, καταγωγῆς Ταρταρικῆς, μάλιστα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβᾶλλομεν, ὅταν ἀκολουθήσωμεν τὰ τεκμήρια ἅτινα προσεπαθήσαμεν νὰ σημειώσωμεν περὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν εἰς πολλὰς χώρας. Ὅτι δὲ ἡ μεταλλουργία ἦτον ἡ κυριωτέρα αἰτία τοῦ ἐκτάκτου σεβασμοῦ πρὸς τὸν ὄφιν, θεωρούμενον ὡς ἀγοθοποιῶν θεότητα, καὶ τῆς παραδόξου καὶ ἀπαρδειγματίστου ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ λίαν πανάρχαιον ἐποχὴν, εἶναι δυνατὸν, νομίζομεν, νὰ ἀποδειχθῇ· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ πρόοδος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ εἰς τὸν ὀρείχαλκον, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀρειχάλκου εἰς τὸν σίδηρον, δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν σχέσιν καὶ συγκοινωνίαν ἐκείνην τὴν ὑπάρξασαν μεταξὺ ἀπομεμακρυσμένων ἔθνων εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, καὶ τὴν κατὰ συνέπειαν ἀντιλλαγὴν τῶν ἰδεῶν καὶ ἐφευρέσεων, ἃς βραδέως ἀναγνωρίζομεν ὡς δυνατὰς, καίτοι τὸ δυνατὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἀποδεικνύεται ὑπὸ ἀναριθμήτων γεγονότων. Ἄνευ τῆς ὑπάρξεως τούτων ὁ ὄφιν ἤθελε μένει ἢ ἡλίθιος ἡμιαναισθητος θεότης τῆς Αὐστραλίας καὶ τῶν νήσων Fiji, ἀντὶ τῆς θεότητος ἐκείνης ἧς τὰ ἴχνη ἀνευρίσκομεν νῦν ἀνὰ μέσον τοῦ κόσμου ὡς χρυσοῦν ταινίαν περιλαμβάνουσαν ἐν ἑαυτῇ μεταλλουργίαν, γεωργίαν, ἀρχιτεκτονικὴν, ἀστρονομίαν, θαλασσοπλοίαν, γλυπτικὴν, καὶ τελευταῖον ἐκεῖνο ὄπερ παρήγαγε τὸν πολιτισμὸν τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἄνευ τοῦ ὁποῖου θὰ ἦτον ἀδύνατος—τὴν τέχνην τούτεστι τοῦ γράφειν. Ἄνα-

φέρομεν ἐκ νέου ὅτι σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἀρχαιόταται ἐπιγραφαὶ τῆς Ἀσίας, ἀπεδείχθησαν εἶναι Ταρταρικήσιν καταγωγῆς. Ὁ Κύριος Hyde Clarke ἀνακαλύπτει ὁμοιότητα ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκ τούτων ἐν Μεσοποταμίᾳ, καὶ τῶν ἀρχαίων ἀλφabetικῶν χαρακτῆρων τοῦ Περού· ἐνῶ ὁ Κύριος Lenormant ἀναγγέλει ὡς τὸ σπουδαιότατον καὶ μᾶλλον ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν του, τὴν ἀνακάλυψιν ἀνεπτυγμένου Ταρταρικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ, ὡς τὴν πηγὴν ἀφ' ἧς παρήχθη κυρίως ὁ πολιτισμὸς τῶν γειτνιαζόντων Ἀριανῶν καὶ Σημητικῶν ἐθνῶν, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ μεταλλουργικὴ ἐπιδεξιότης, καθ' ἣν οἱ Ἑτροῦσκοι διεκρίνοντο τοσοῦτον, ἔσχε τὴν ἀρχὴν της κατὰ χρονικὴν περίοδον μεγίστης ἀρχαιότητος μεταξὺ Ταρταρικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος τὴν μεταξὺ Οὐραλίων καὶ Altai ὀρέων χώραν εἰς τὴν αὐτὴν δὲ Ταρταρικήν φυλὴν ὁ Κύριος Lenormant ἀποδίδει τὴν ἐφεύρεσιν τῆς γραφῆς, καὶ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἡττον ἀνεπτυγμένων Ἀριανῶν καὶ Σημητικῶν φυλῶν, αἵτινες κατεῖχον τὰς κοιλάδας τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος.

Τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὴν μεγίστην ἀρχαιότητα τῆς χρήσεως τῶν μετάλλων; Πολὺν χρόνον πρὶν ἢ κτισθῶσιν αἱ πυραμίδες καὶ πρὶν ἢ ὁ Μῆν ἀναδείξῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο ἔθνος ὅπερ ἀποτελεῖ ἐτι καὶ νῦν τὸν θαύμασμον τοῦ κόσμου, ἡ τέχνη τῆς μεταλλουργίας οὐ μόνον ἦτο γνωστὴ, ἀλλὰ καὶ ἐκαλλιεργεῖτο ἐντε τῷ παλαιῷ καὶ νέῳ κόσμῳ. Τὸ Ἀγγλικὸν «Ἀθήναιον» τῆς 17ης Ὀκτωβρίου 1874, ποιεῖται λόγον περὶ ἀνακαλύψεως ἔργων ἐκ κατεργασμένου μετάλλου μεγίστης ἀρχαιότητος, εὑρεθέντων ἐντὸς λίμνης ἀποξηρανθείσης πλησίον τῆς πόλεως Bogota, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἀγνωστοὶ οὗτοι μεταλλουργοὶ ἦσαν ἐντελῶς μεμυημένοι τὰ τῆς τέχνης αὐτῶν, καὶ ὅτι ἠννόουν τὴν χρῆσιν τῆς μίξεως τῶν μετάλλων. Πότε καὶ πόθεν τὰ ἔθνη ταῦτα τῆς Κεντρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ἐδιδάχθησαν τὴν μεταλλουργίαν, διατελεῖ εἰσέτι ἄλυτον πρόβλημα· πιθανὸν κατὰ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ ὁ ἐξωτερικὸς σχηματισμὸς τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς διέφερον οὐσιωδῶς ἀπὸ τῶν νῦν ὑπάρχοντα. Πολλὰ πράγματα τείνουσι νὰ καταδείξωσιν ὅτι ὁ ἐν Μεξικῷ πολιτισμὸς μετεδόθη ἐκεῖ διὰ τῆς Εὐρώπης.

Ἴδε τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Mythic Aspects of Ancient Chronology» ἄρθρον τῆς ἐθνολογικῆς ἐφημερ. (Ethnological journal) τοῦ 1865».

Ἐπάρχουσι τινὲς εἰσέτι πιστεύοντες εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἀτλαντίδος, ὡς πιθανοῦ μέσου συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν ἡμισφαιρίων γεωλογικαὶ δ' ἐρευνᾶν δύνανται εἰσέτι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο μῦθος. Ἀλλ' ὁ πολιτισμὸς τοῦ Περού καὶ ἄλλων πεπολιτισμένων ἐθνῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, μετέβη προφανῶς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας διὰ τῶν ἰσχυρῶν ρευμάτων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἄν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὑπῆρχεν ἐπίσης σειρά νήσων διευκολύνουσα τὴν συγκοινωνίαν, τοῦτο δύναται εἰσέτι νὰ ἀποκαλύψῃ ἡ βολίς· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ ρεύματα τοῦ Ὠκεανοῦ διευθυνόμενα ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, ἐπαυξάνουσι τὰ μέγιστα τὴν πιθανότητα τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας. Ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι μέγισται μεταβολαὶ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἔλαβον χώραν καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς γεννήσεως τῆς κατὰ παράδοσιν γεωγραφίας. Εἰς τὸν «Ἱστορικὸν Ἀτλαντα τῆς Ἀρχαίας Γεωγραφίας» τοῦ δόκτορος Smith, πολλοὶ χάρται τούτου παριστῶσι τὴν Ἀφρικὴν κάμπτουσαν κυκλοτερῶς πρὸς τὴν Ἰνδικήν, τοῦ θ' ὅπερ δυνατόν νὰ ἦ γεωλογικὸν γεγονός ἐκ παραδόσεως μεταδοθέν· ὑπῆρχον περίεργοι τινὲς Πορτογαλλικοὶ χάρται δημοσιευθέντες πρό τινῶν ἐτῶν, εἰς οὓς αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ἦσαν ἀκριβῶς σχεδιογραφημέναι ἐντὸς τῶν δύο μεγάλων λιμνῶν τῶν ἀνιχνευθέντων ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ Livingstone· ἀλλ' ἂν αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ἐχαράχθησαν ἐν αὐτοῖς ἐν γνώσει, εἴτε κατὰ παράδοσιν, ἄγνωστον γινώσκον μόνον ὅτι ἦσαν ἀκριβεῖς. Ὁ κ. Stokes δοξάζει ὅτι τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Αὐστραλίας εἶναι, ὑπὸ γεωλογικὴν ἔποψιν, γῆ νεωστὶ ἀνυψωθείσα ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ, πιθανῶς συνεπιεία τῆς πίεσεως ἐκείνης ἣτις ἐπροξένησε τὸν χωρισμὸν τῆς παραλίας ἀπὸ τῆς πλησιεστάτης ἠπείρου· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ παρούσα κατάσταση τῶν κατοίκων τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, παριστῶσι τὴν κατάστασιν τῶν κατοίκων τῆς ἠπείρου ἐκείνης ἀφ' ἧς βαθμηδὸν ἐχωρίσθησαν διὰ τῆς εὐρύσεως τῶν πορθμῶν. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ πόσα ἑκατομύρια αἰῶνων ἐχρειάσθησαν ὅπως αἱ μεγάλαι αὐταὶ μεταβολαὶ λάβωσι χώραν, καὶ τὰς ὁποίας ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ συμβάσας πρὸ τῆς γνώσεως τῆς μεταλλουργίας; ἀλλὰ τότε, ἀφοῦ ἦτον ἀδύνατον νὰ γίνῃ πλήρης χρῆσις τῶν μετάλλων διὰ μιᾶς, πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν πόσα ἑκατομύρια αἰῶνων ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ὁ πρῶτος μέγας προπάτωρ τῆς λατρεῦσεως τὸν ὄφιν φυλῆς, ἐπληξε διὰ τῆς ἐκ λίθου σφύρας αὐτοῦ τὸ

πρῶτον κατειργασμένον χρυσοῦν τεμάχιον, μέχρι τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἡ τέχνη διὰ βραδείας ἀναπτύξεως ἐτελειοποιήθη ἀρκούντως ὥστε νὰ ἐκτελεῖται δι' αὐτῆς ἡ τομὴ τῶν μεγίστων λίθων τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς κτίσιν τῶν πυραμίδων. — Οὕτω δὲ μόνον δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς οἰανδήποτε κατὰ προσέγγισιν γνῶσιν περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς τέχνης ταύτης.

Πᾶσα ὄθεν ἀνθρωπολογικὴ ἔρευνα φαίνεται δεικνύουσα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἄπειρον ἀρχαιότητα καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς· τὴν ἀνύψωσιν καὶ ἀνάπτυξιν ἰδιαιτέρου τύπου πολιτισμοῦ, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὁποίου εἶναι κυκλώπεια ἔργα, ἢ χρῆσις τῶν μετάλλων, καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν ὄφιν ὑπὸ Ταρταρικοῦ λαοῦ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, καὶ ἐντεῦθεν ἀκτινοβολήσαντος βαθμηδὸν ἐπὶ εὐρείας καλῶς ὠρισμένης ζώνης, ἐκτεινομένης περὶ τὸν κόσμον· καὶ τέλος τὴν παρακμὴν καὶ κατὰπτωσιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου, συνεπιεία τῶν ἐπιδρομῶν βαρβάρων ὀρδῶν Ἀρίων φυλῶν, αἵτινες, ἐν τούτοις, παρεδέχθησαν βαθμηδὸν τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν φυλῶν ἃς ἀντικατέστησαν, καὶ ἀπέπτυξαν ἐν καιρῷ κατὰ πολὺ ἀνώτερον πολιτισμόν.

Ὀλίγαι εἰσέτι ἀκριβεῖς ἔρευναι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι τελειότεραν διασάφησιν καὶ ἀποκάλυψιν πάντων τούτων. Τὰ πυκνὰ νέφη καὶ τὸ βαθὺ σκότος τὰ καλύπτοντα μέχρι τοῦδε καὶ ἀποκρύπτοντα τὴν τοπογραφίαν, ἄρχονται ἤδη διαλυόμενα. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐξαφανισθήσονται καθ' ὀλοκληρίαν ἐνώπιον τοῦ λαμπροῦ φωτὸς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου, καὶ πάντες οἱ λειτουργοὶ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης, σκιρτήσουσιν ὑπὸ χαρᾶς διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκβασιν τῶν πόνων αὐτῶν.

ΜΑΡΚΕΛΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΕΡΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

(Ἰδὲ συνέχειαι φυλλάδιον Β'.)

μετὰ τοῦ σοβαροῦ ὕφους ὑποδεεστέρου ἀξιωματικοῦ πρὸς τὸν ἀνώτερόν του. Κατὰ τὴν ἡμέραν βλέπομεν ἀλλήλους μόνον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Μετὰ τὴν τράπεζαν ἀναπαυόμεθα ὀλίγον· καπνίζομεν, ἀναγινώσκομεν τὰς Ἐφημερίδας, σφαιρίζομεν καὶ διασκεδάζωμεν διὰ τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς διὰ πιστολίων. Τὸ ἑσπέρας μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἐργασίας μας, λαμβάνομεν τὸ τέϊον, καὶ μετὰ ταῦτα λαλοῦμεν, ἀναγινώσκομεν, ἢ καὶ μένομεν ῥεμβάζοντες, τῆς Μαρκέλλας στηριζούσης τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου μου. Ἐνίοτε αὕτη ἀποκοιμᾶται, καὶ τότε τὴν φέρω εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς κλίνης τῆς.

Τελειῶνω ἐνταῦθα· ἡ σύζυγός μου ἔχει ἀνάγκην ἐμοῦ. Ἠννόησας, δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀπὸ τίνος χρόνου ἐγκατελείψαμεν ὀλίγον τὰς ἐργασίας μας διότι αὕτη ὀφείλει νὰ ἀποφεύγῃ τὸν κόπον; Ἀλλὰ τούναντίον ἀναγινώσκομεν πολὺ.

Ἵγίαινε. Μὴ μᾶς λησμονεῖς.

«Ἀλέξανδρος».

Λέγον 14 Αὐγούστου 1858.

Ἡ σύζυγός μου ἔτεκεν ἄρρεν. Χθὲς τὸ ἑσπέρας αὕτη ἐκάθητο μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, ἐγάλα καὶ συνδιελέγετο· αἴφνης ἐγείρεται καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς· μίαν ὥραν μετὰ ταῦτα τὸ παιδίον διερράγη εἰς κραυγὰς ὡς ἀληθῆς ἀπόγονος χωρικῶν. Αὕτη ἔχει καλῶς καὶ τὸ γαλουχεῖ ἢ ἰδίᾳ· βλέπω αὐτὸ θηλάζον ἄνευ ζηλοτυπίας, τὸ μικρὸν τσακπί νι, εἰς τὸν ὠραῖον τοῦτον κόλπον, δι' ὃ θὰ ἐζηλοτύπου εἰς πάντα ἄλλον ἢ εἰς τὸν κληρονόμον μου. Καὶ ὁ γέρον πατὴρ τῆς, καὶ ἡ τροφός μου, πᾶσα ἡ οἰκογένεια εἶναι ἐδῶ. Ἀληθῶς θὰ ἔλεγέ τις ὅτι τὸ θαῦμα τῆς Βηθλεεμ ἐπανελήφθη σήμερον· οἱ χωρικοὶ φθάνουσιν ἐκ τῶν χωρίων των μετὰ δώρων, καὶ ζητοῦσι νὰ ἰδῶσι τὸ παιδίον—καὶ ἡ Μαρκέλλα δὲν ἀποκάμνει δει-

κνύουσα αὐτὸ, μειδιῶσα μετὰ μητρικῆς ὑπερηφανείας ἢ εὐδαιμονίας.

Κατὰ τὸ βάπτισμα, τὸ νήπιον θὰ λάβῃ τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ ἰδικόν σου, διότι θὰ ᾔσῃ ἀνάδοχος, καὶ ὁ σύζυγος τῆς Εὐας, ὁ γυναικάδελφός μου, θὰ τὸ κρατήσῃ ἐπὶ τῆς κολουμβήθρας ἀντὶ σοῦ.

Ἄ! φίλε μου! Εἶμι εὐτυχέστατος.

Σὲ ἀσπάζομαι ἀπὸ καρδίας

α' Αλέξανδρος.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν Πολωνίᾳ ταραχῶν, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1853, ἐπανεῖδον τὸν κόμητα Κομαρώφ εἰς Λεμβέργην.

Λοιπὸν, μοὶ εἶπε, σκέπτομαι ὅτι αἱ περὶ γάμου θεωρίαι μου ἔσχον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὅπως δοκιμασθῶσιν ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν. Μετ' ὀλίγον θὰ συμπληρωθῶσιν ἕξ ἔτη ἀφ' οὗτου εἶδον τὴν Μαρκέλλαν κατὰ πρῶτον, καὶ δύναμαι νὰ σοὶ εἶπω ὅτι ὁ ἔρωσ ἡμῶν αὐξάνει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἐὰν ἔβλεπες πῶς ἡ κόμησσα Κομαρώφ ἤξεύρει νὰ κρατήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐγενῶν κυριῶν! Εἶναι ἀληθές ὅτι εἶναι μόλις 24ων ἐτῶν, ἐν τούτοις ἔχομεν ἤδη τρία τέκνα . . .

Πῶς εἶναι τὰ τέκνα σου;

Ὁ πρωτότοκος πενταετής τὴν ἡλικίαν, εἶναι ὁμοίωτατος πρὸς τὴν μητέρα του· ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις καὶ αὐτὸς περιπατεῖ μόνος, ὁμοιάζει πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς Μαρκέλλας, καὶ ἡ Ὀλγα, ἥτις μετ' ὀλίγον θὰ εἶναι ἐνός ἔτους, μοὶ ὁμοιάζει ὡς λέγουσι. Ἐχομεν τώρα πολλὴν ἐργασίαν εἰς τὴν οἰκίαν, πρὸ πάντων ἕνεκα τῶν παιδιῶν· ἄλλως τε δὲν δύναμαι πλέον νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὴν σύζυγόν μου, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεμίαν ἔχω πεποιθήσιν εἰς οἰονδήποτε σχέδιον πρὶν λάβω τὴν συγκατάθεσίν τῆς· ἀλλὰ καὶ αὕτη οὐδεμίαν κάμνει ἐκλογὴν σχεδίου, κεντήματος, χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν γνώμην μου. Ἡ διαγκάσθην λοιπὸν νὰ παραλάβω εἰς τὴν οἰκίαν μου γραῖαν παιδαγωγόν, ἐν ἑκ τῶν πλασματῶν ἐκείνων τοῦ παναγάθου Θεοῦ, ἅτινα φαίνονται ζῶντα μόνον διὰ τοὺς ἄλλους, τὴν δεσποινίδα Babette, ἥτις ἔδωκεν εἰς τὴν Μαρκέλλαν μαθήματα κλειδοκουμβάλου καὶ φωνητικῆς μουσικῆς. Ὁ κόμης διέκοψε τὴν ὁμιλίαν διὰ νὰ ἀνάψῃ νέον σιγάρον.

Καὶ ὁ Κύριος Τσορνοχιέγος, ζῆ πάντοτε;

Ζῶσι πάντες καὶ ἔχουσι καλῶς. Ἐπισκεπτόμεθα αὐτοὺς συνεχῶς μετὰ τῶν παιδιῶν, καὶ οὗτοι ἀνταποδίδουσιν ἡμῖν τὰς ἐπισκέψεις.

Σοὶ ὁμολογῶ, εἶπον αὐτῷ, ὅτι ἀπὸ τίνος χρόνου αἱ ἰδέαι μου ἤρχισαν νὰ συμφωνῶσι πρὸς τὰς ἰδικὰς σου.

Σπεύδω νὰ σὲ διαβεβαιώσω ὅτι ἀφ' οὗτου ἀνεχώρησας ἕκαμα εἰσέτι προόδους. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς πόσον ὁ γάμος συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν. Ὅφειλω πολὺ πρὸς τὴν Μαρκέλλαν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην.

Καὶ ποῖαι εἶναι αἱ νέαι ἰδέαι ἃς ἀπέκτησας;

Δὲν εἶναι νέαι, εἶπεν ὁ κόμης μειδιῶν· ἀλλ' εἰσὶν ὀρθαί. Ἐμαθον π. χ. ποῖαν εὐχαρίστησιν αἰσθάνεται τις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος. Μὴ νομίζεις ὅτι ἔρχομαι νὰ σὲ διδάξω στοιχεῖα ἠθικῆς. Γνωρίζων μόνον ἓνα νόμον ἠθικὸν «ὃ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσεις» γνωρίζω ἐπίσης ἓνα μόνον καθήκον ὑπέρτακτον, τούτέστι τὴν εὐγνωμοσύνην. Πίστευσόν μοι ὅτι τὸ συμμερίζεσθαι μετ' ἄλλου τὴν χαρὰν καὶ τὴν θλίψιν καθ' ἑκάστην, καὶ χορηγεῖν ὑποστήριξιν, παρηγορίαν, καὶ βοήθειαν ἀμοιβαίαν, παράγει ἐπὶ τέλους ἀμοιβαῖον αἰσθημα οἴκτου συνδέον ἀμφοτέρους καὶ ὅταν ἐτι αἱ φρεναπάται ἐκλείψωσι . . .

Ἄ! ὁμολογεῖς ἄρα ὅτι εἶχες φρεναπάτας ἃς ἀπώλεσας;

Ἐννοεῖται, ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὑπάρχει ὠραιότατον ἐν τῷ γάμῳ, εἶναι ὅτι συνενοῖ τοὺς δύο παράγοντας τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας, τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν. Ὁ ἔρωσ ὅστις εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις ἡμῶν αὐτῶν, παύει νὰ ᾔναι κίνδυνος ἐν τῷ γάμῳ, διότι ἡ ἐγκατάλειψις εἶναι ἀμοιβαία· ὅποια μεγαλειτέρα εὐχαρίστησις ἐκείνης ἦν αἰσθάνεται τις ὅταν νομίζῃ ὅτι θυσιάζεται ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας προσώπου τὰ μέγιστα ἀγαπητοῦ; Ἄλλως τε ὀφείλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ εἰμαρμένη συνετέλεσε τὰ μέγιστα ὅπως μοὶ καταστήσῃ τὸ καθήκον εὐκόλον . . . .

Ἐξακολούθησον! εἶπον αὐτῷ· χαίρω βλέπων σε τοσοῦτον εὐχαριστημένον.

ὦ! φίλε μου, ἡ γυνὴ εἶναι ἡ σωτηρία· ἀπὸ τίνος δὲν δύναται ἄρα γε νὰ μᾶς σώσῃ; Μᾶς σώζει ἐκ τοῦ θανάτου συντελοῦσα ν' ἀναγεννηθῶμεν ἐν τῷ ἀτόμῳ τῶν τέκνων μας. Ἐσπέραν τινὰ εἰσέρχομαι εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς ἀπαρτήρητος. Ὁ πρωτότοκος ἦτο μόλις δεκακοτῶ μηνῶν· ἴστατο ὀρθῶς ἐπὶ ἔδρας, φορῶν τὸν μικρὸν αὐτοῦ χιτῶνα, γελῶν καὶ πηδῶν ἐκ χαρᾶς· ἡ σύζυγός μου ἦτο γονυπετῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, μὲ χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ παρετήρει αὐτὸν ἀκτι-

νοβολοῦσα ἐκ χαρᾶς. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀποκάλυψις δι' ἐμέ· ἐφαντάσθην αἴφνης τὴν Παναγίαν, ἣτις λατρεύει τὸ παιδίον· ἡ θαυμασία αὐτῆ εἰκὼν κατέστη δι' ἐμέ τὸ ἀγνότερον τῆς ἀνθρωπότητος σύμβολον. Ἀληθῶς, τί φιλανθρωπότερον καὶ τί θελκτικώτερον μητρὸς λατρευούσης τὸ τέκνον αὐτῆς; Ἴδου τὰ αἰνίγματα τοῦ βίου λελυμένα: Ὑπάρχομεν καὶ ζῶμεν ὅπως μεταδώσωμεν τὴν ζωὴν εἰς ἄλλα ὄντα. Διὸ οὐδεὶς τρόμος, οὐδεμία λύπη, δύναται νὰ συγκριθῆ πρὸς τὴν λύπην μητρὸς ἧς τὸ τέκνον ἀποθνήσκει.—Ὁ κόμης ἐσιώπησε καὶ ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις.

Εἴμεθα τασοῦτον εὐτυχεῖς ἔχοντες τέκνα καὶ περιποιούμενοι αὐτά! εἶπεν ὁ κόμης μετὰ τινα σιωπὴν. Οὐδέποτε ἡ μικροτέρα δυσἀρέσκεια διετάραξε τὴν ἡσυχίαν ἡμῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου ἠπειλήσεν ἡμᾶς ἡμέραν τινα, ὅτε ἡ σύζυγός μου παρ' ὀλίγον νὰ ἀποθάνῃ χάριν ἐμοῦ. Ἡ περίστασις αὕτη ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς προειδοποιήσις, ἀναμιμνήσκουσα ἡμῖν τὸ εὐμετάβλητον τῆς ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίας. Ἡμέραν τινα, κατὰ τὰς ταραχώδεις ἐκείνας ἡμέρας τῆς Πολωνικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ κ. Ἰορδάνης, κτηματίας, μετ' ἄλλου τινὸς Πολωνοῦ κτηματίου ἐπίσης, παρουσιάσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν μου ζητοῦντες τὴν πληρωμὴν φόρου ἐν ὀνόματι τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς. Βεβαίως ἀδιαφόρουν διὰ τὰ χρήματα ἅτινα μοι ἐζήτησαν, ἀλλ' ὁ λόγος ἐφ' ὃν ἐστήριζον τὴν ἀπαίτησιν αὐτῶν μοι ἀπήρεσκε· διὸ διέταξα αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς οἰκίας μου. Μὲ ἠπειλήσαν, ἀλλὰ τοὺς ἀπήνησα ὅτι δὲν ἤμην Πολωνός, ἀλλὰ πολίτης ἐλευθέρου κράτους, ἀπαρτιζομένου ἐκ πολλῶν ἐθνικοτήτων, καὶ εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα. Οὐδένα ἀνέχομαι καταναγκασμόν. Ἐπικαλοῦμαι τὸν νόμον πρὸς ὑπεράσπισίν μου—καὶ ἐπειδὴ εἶδον αὐτοὺς μυκτηρίζοντάς με,—ἐν ἀνάγκῃ μάλιστα, προσέθηκα διὰ φωνῆς σταθερᾶς, ἔχω τὰ μέσα νὰ καταστήσω σεβαστὴν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν μου καὶ τὰ δικαιώματά μου μετὰ τὰ ὄπλα ἀνὰ χεῖρας.

Ἐπὶ τούτοις ἀνεχώρησαν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἦλθεν ἡ Μαρκέλλα.—Δὲν ἤξεύρω, τῆ εἶπον, ἂν ἐπιδοκιμάζῃς τὰ λεχθέντα παρ' ἐμοῦ.—Ἦκουσα τὰ πάντα, ἀπήνησε.—Ἄν ἕκαστος εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὴν σταθερότητά σου, ἡ δυστυχία καὶ αἱ ταραχαὶ τοῦ τόπου θὰ κατέπαυον μετ' ὀλίγον. Λαβοῦσα δὲ τὰς χεῖρας μου μοι ἐπεβεβαίωσεν ὅτι ἐπραξα τὸ καθήκόν μου.

Εἴμεθα ἐνταῦθα ἐν τῷ μέσῳ Πολωνῶν, εἶπεν αὐτῆ, ὡς οἱ Ἀμερι-

κανοὶ κυνηγοὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἰνδῶν. Τὴν ἐπαύριον περὶ τὰ χαράγματα ὁ γέρον ὑπηρέτης ἦλθε πρὸς με κάτωχρος καὶ πεφοβισμένος.

Εἰς τὴν θύραν τῆς ἐπαυλεύως μου ἦτο τοιχοκολλημένη ἡ εἰς θάνατον καταδίκη μου, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως. Κατῆλθον, καὶ ἀναγνούς τὸ ἔκθεμα, τὸ ἀπέσπασα ὅπως τὸ δεῖξω πρὸς τὴν σύζυγόν μου. Εἶναι προτιμώτερον, τῆ εἶπον, ν' ἀπομακρυνθῆς παραλαμβάνουσα μεθ' ἐαυτῆς τὰ παιδιά. Αὕτη δὲ περιβιλοῦσα με διὰ τῶν χειρῶν ἀπεκρίθη μετὰ φωνῆς σταθερᾶς: Ὅχι—Πράγματι ἔμεινε, καὶ εἰς αὐτὴν ὀφείλω τὴν σωτηρίαν μου.

Προητοίμασα ἀμέσως τὰ δύο μου πολύκροτα, ὧν τὸ ἐν ἔδωκα πρὸς τὴν Μαρκέλλαν, τὸ δὲ ἄλλο ἐκράτησα δι' ἐμαυτόν.

Ἄγνοεῖ τις τί δύναται νὰ συμβῆ, εἶπεν αὕτη. Πάντες οἱ ὑπηρέται μου ἦσαν ἔνοπλοι, καὶ ἔλαβον ὅλας τὰς προφυλάξεις. Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἐσπέρας ἐκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ προαυλίου τῆς θύρας, λαμβάνοντες τὸ τέιον, ὅτε διέβησαν κατὰ τύχην τρεῖς χωρικοὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οἵτινες ἀφαιρέσαντες τοὺς πῖλους μᾶς ἐχαιρέτησαν λέγοντες.—Δόξα τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ!—Εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν! ἀπήνησα αὐτοῖς. Ἀμέσως ὁ εἰς ἐκ τῶν τριῶν ὄρμα κατ' ἐμοῦ, καὶ ζητεῖ νὰ με πλήξῃ ἐκ τῶν ὀπισθίων διὰ τοῦ ἐγχειριδίου του· ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ρίπτεται ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ λαμβάνει τὸ κτύπημα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτῆς βραχίονος· κατορθώνω νὰ ἀφοπλίσω τὸν δολοφόνον καὶ νὰ τὸν ρίψω κατὰ γῆς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ δύο ἄλλοι διευθύνουσι τὰ πολύκροτα κατ' ἐμοῦ—δύο σφαιραὶ συρίζουσι ταύτοχροῶς, ἡ μία διέρχεται πλησίον μου συρίζουσα, χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ, ἡ ἕτερα φονεύει ἕνα τῶν χωρικῶν, προερχομένη ἐκ τοῦ πολυκρότου τῆς συζύγου μου, ἣτις ὄρμα κατὰ τοῦ ἑτέρου καὶ στηρίζουσα τὸ πολύκροτον ἐπὶ τοῦ στήθους του, τὸν ἀναγκάζει νὰ παραδοθῆ.

Οἱ ὑπηρέται μου ἀκούσαντες τοὺς πυροβολισμοὺς καταφθάνουσι καὶ συλλαμβάνουσι τοὺς ἀχωροφύλακας τῆς ἀγρόνης, ὡς ἐκαλοῦντο τὰ ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως, ὅπως παραδώσωσιν αὐτοὺς βραδύτερον εἰς τὰ δικαστήρια. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην βλέπω τὴν Μαρκέλλαν καταστᾶσαν ὠχράν· τὸ πολύκροτον ἐκφεύγει τῶν χειρῶν αὐτῆς, καὶ καταπίπτει ὑπτία. Τὴν λαμβάνω εἰς τὰς ἀγκάλας μου· τὸ αἷμα αὐτῆς ῥέει ἐπ' ἐμοῦ· τότε μόνον παρατηρῶ ὅτι αὕτη εἶναι πληγωμένη. Ζητῶ ὕδωρ μεγαλοφώνως. Τὰ παιδιά ἔρχονται καὶ κρεμῶνται ἐκ τῶν φορεμάτων τῆς κλαίοντα. Τέλος ἀνοίγει τοὺς

ὀφθαλμούς και τὸ βλέμμα της συναντᾷ τὸ ἰδικόν μου· ἀνέπνευσα και ἤρχισα νὰ ὀλολύζω.

Εὐτυχῶς τὸ δυστύχημα δὲν ἔσχε δυσαρέστους συνεπεΐας. Ἀπεφάσισα νὰ ἐκδικηθῶ. Τὰ ἐπὶ τῶν Πολωνῶν εὐρεθέντα ἐγγράφα, μοὶ ἐχορήγησαν πολυτίμους πληροφορίες, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὁποίων μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας ἠδυνήθην νὰ πολιορκήσω κατὰ τὴν νύκτα τὴν ἑπαυλιν Zavalé, μετὰ τῶν χωρικῶν τῆς Lesno και Zolobad, και νὰ συλλάβω τὴν ἐπαναστατικὴν ἐπιτροπὴν μετὰ τῶν ἐγγράφων, τοῦ ταμείου της και μεγάλης ποσότητος ὀπλων, και νὰ παραδώσω τοὺς ἀνθρώπους τούτους εἰς τὰ δικαστήρια.

6

Ἐπανεΐδον τὴν Μαρκέλλαν και τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἔτη τινὰ μετὰ τὰ συμβάντα ἅτινα διηγήθην ἀνωτέρω, κατὰ τὸ φθινόπωρον. Ἡμέραν τινὰ διηθῆνα τὸν ἵππον μου πρὸς τὸ Lesno, ἔνθα φθάσας διηθῆναι πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κόμητος.

Ἡ ἀρχαία ἀριστοκρατικὴ ἑπαυλις ἐκρύπτετο ἐντὸς φυλλώματος ἐκ κισσοῦ ἔρποντος περὶ τὸν ἐξώστην και περιβάλλοντος ταὺς πύργους. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἔδιδον εἰς τοὺς φαιούς τοίχους χρῶμα ἐπίχρυσον διατελοῦν ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν Σλαβο-βυζαντινὸν χαρακτήρα τοῦ οἰκοδομήματος. Τὸ προαύλιον περιεβάλλετο ὑπὸ κλημάτων ἐφ' ὧν ἔλαμπον αἱ σταφυλαί. Τὰ πάντα ἀνήγγελλον τὴν εὐδαιμονίαν και τὴν εὐζωίαν τῶν κατοικίων.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὸ προαύλιον πρὸς ὑποδοχὴν μου· με ἐθλίψεν εἰς τὰς ἐγκάλας του μετὰ διαχύσεως και δὲν ἐζήτησε νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυα ἅτινα ἔλαμπόν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκ τῆς συγκινήσεως· εἶτα δὲ με εἰσήγαγεν ἐντὸς αἰθούσης ἐστρωμένης ἐξ ἐρυθροῦ δαμασκηνοῦ και ταπήτων τῆς Περσίας διαχρῶσαν, δηλούντων φιλόκαλον πολυτέλειαν. Καί τοι ὁ κόμης ἦτο τεσσαρακονταετής, ἐφαίνετο νεώτερος τὸ σῶμα, τὸ πνεῦμα και τὴν καρδίαν.

Ἴδου ἡ σύζυγός μου, ἀνέκραξε μετὰ τινὰ λεπτά. Ἡ Μαρκέλλα εἰσήλθε με βῆμα ἐλαφρὸν, τείνουσα μοι ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἄς κατεφίλησα μετὰ προθυμίας.

Μένεις μεθ' ἡμῶν; ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἐννοεῖται ἀπήντησεν ἡ Μαρκέλλα. Πρέπει νὰ μείνητε.

Ὅχι, εἶπον, πρέπει νὰ ἀναχωρήσω.

Ἄ! και διατὶ σᾶς παρακλιῶ; ἠρώτησεν αὐτὴ ζωηρῶς.

Ἄληθῶς εἴσθε πολὺ ὠραία, κυρία μου, ἐπανελάβον μειδιῶν.

Αὕτη ἦτον ὠραία τῷ ὄντι, ἀλλὰ πεπρωκισμένη με ἐξοχον ὠραιότητα· παρθένος και γυνὴ συγχρόνως, ἀν δυνῆται νὰ λεχθῆ τοῦτο, τὴν ῥώμην πρὸς τὴν χάριν, και τὴν παιδικὴν ἀφέλειαν πρὸς τὸ ὑπερήφανον ἦθος κυρίας ὑψηλῆς περιωπῆς συνενούσα, ἀνέπτυσσε τοιοῦτον ὕψος ἰδεῶν οἷον εἶναι σπάνιον νὰ συναντήσῃ τις εἰς τὰς γυναῖκας.

Και οἱ κληρονόμοι σας ποῦ εἶναι; ἠρώτησα.

Ἡ Μαρκέλλα ἐξεληθούσα τῆς αἰθούσης, ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον περιτοιχουμένη ὑπὸ τῶν ὠραίων αὐτῆς τέκνων, τεσσάρων ἀρρένων ὑπομιμησκόντων κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦττον τὴν μητέρα των—ὁ πρωτότοκος Sacha, ἦτον ἐνδεκαετής, ὁ δὲ ὑστερότοκος, ὁ Ἰουλιανός, τριετής—και τῆς μικρᾶς Ὀλγας ὀκταετοῦς τὴν ἡλικίαν, ἐχούσης τὰ αὐστηρὰ χαρακτηριστικὰ και τοὺς ἐκφραστικούς και πλήρης σκέψεως ὀφθαλμούς τοῦ πατρός της. Μοὶ ἔτειναν τὴν χεῖρα ἀνευ δειλίας, και τὸ εἰλικρινὲς βλέμμα των ἐξέφραζε τὴν πεποίθησιν.

Διὰ τοῦ χωρικοῦ τούτου αἵματος ἀνεγεννήθη ἡ οἰκογένειά μου, μοὶ εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος. Παρατήρησον τὰ τέκνα μου· ὅποια γενεὰ εὖρωστος! Ἄλλ' ἐλθὲ πρέπει νὰ ἀπέλθωμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἰδιοκτησίας.

Ἡ κόμησσα ἔβαλε μικρὸν Ἰταλικὸν πέτασσον μετὰ πρσιῶν ταινιῶν και ἱππεύσαντες, ἐπεσκέφημεν τοὺς ἀγρούς, τοὺς ἄρδευομένους λειμῶνας κατὰ τὸ Ὀλλανδικὸν σύστημα, τὸ δάσος, τὰ λατομεῖα, τὸ ἐργοστάσιον πρὸς κατασκευὴν ζακχάρως κλπ. Πανταχοῦ ἐπεκράτει ἐντελής τόξις, πάντοτε ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης, και οἶονεὶ καταφανῆς εὐλογία τοῦ Δημιουργοῦ ἐπὶ πάντων τῶν ἀντικειμένων.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐπιστρέψαντες ἐγευματίσαμεν· εἶτα δὲ διεσκεδάσαμεν ἐν τῷ σφαιριστηρίῳ. Ἐξῆλθον ἀκολούθως μετὰ τοῦ κόμητος εἰς τὰ δάση, και τὸ ἑσπέρας ἐπανελθόντες ἐκαθήσαμεν παρὰ τὴν ἐστίαν, ἔνθα περιέμενον ἡμᾶς τὸ τεῖον. Τὰ παιδιά ἦλθον νὰ καθήσωσι μετὰ οἰκειότητος ἐπὶ τῶν γονάτων ἡμῶν. Ἡ Μαρκέλλα ἦλθε μετ' ὀλίγον φέρουσα μεταξίνην ἐσθῆτα και ἐπανοφώριον ἐκ βελούδου διαχρῶσου. Αὕτη ἐπλήρωσε τὰ κύπελλα ἡμῶν, προσέφερεν ἡμῖν σιγαρέτα, εἶτα δ' ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Καλῶς! μοὶ εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τινὰ σιωπῆν· τί σκέπτεσθε λοιπόν!

Ἐσκέφθην πολὺ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς εὐδαιμονίας, ἀπεκρίθη· αὕτη ἔγκειται μόνον εἰς τὰς προσπάθειάς ἃς καταβάλλει τις πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς. Ἐκαστος φέρει ἐν ἑαυτῷ τὸ μέτρον τῆς εὐδαιμονίας ἣν δύναται νὰ ἔχη, καὶ ζῆ εἰς ἰδιαιτέρον κόσμον ἀμαυρὸν καὶ πτωχὸν ἢ πλούσιον καὶ πλήρη χρωμάτων, ἀναλόγως τοῦ πρίσματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον τὸν βλέπει. Διὰ τοῦτο ἕκαστος ὀφείλει νὰ περιορίζῃ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν, νὰ ἴσταιται ἐγκαίρως, καὶ νὰ ἐνασχολῆται μόνον ὅπως ἐπωφεληθῆ ἕξ ἐκείνων ἄτινα ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ἢ ἄτινα δύναται νὰ διαθέσῃ. Διὸ ὁ μόνος διαρκῆς δεσμὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις προέρχεται ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν ψυχῶν ἂν τὰ ἀντίθετα ἔλκονται πολλάκις, ἢ ἁρμονία μόνη δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ἔνωσιν.

Ἡ ἡμετέρα διαρκεῖ ἀπὸ δωδεκαετίας, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· διότι ἀντὶ νὰ διέλθωμεν τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος ἀποτείνοντες ἀλλήλους ἐρωτολογίας, ἐνασχολούμεθα εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐργασίαν ὁμοῦ.

Ἐνῷ δὲ συνδιελεγόμεθα, ὁ κόμης προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ εἰκόνας παριστώσης τὴν Μαρκέλλαν, ἣν ἐθεώρει μετὰ ἀφῶνου ῥεμβασμοῦ.—Νομίζω ἀληθῶς, εἶπον αὐτῷ, ὅτι ἐρᾷσαι εἰσέτι τῆς γυναικός σου;

Ἄλλὰ βεβαίως, ἀπεκρίθη, καὶ ἀνακαλύπτω καθ' ἐκάστην νέα θέλητρα εἰς αὐτήν. Μὴ λησμονεῖς τοῦτο· οὐδέποτε ἡ γυνὴ γηράσκει δι' ἐκεῖνον ὅστις ἤξεύρει νὰ τὴν ἀγαπᾷ.

Κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἡ μικρὰ Ὀλγα εἰσῆλθε μετὰ τῆς λευκῆς αὐτῆς γαλῆς, κρατοῦσα ἄτρακτον ἣν ἔτεινε πρὸς τὴν μητέρα τῆς· Ἡ Μαρκέλλα ἐγκαταλείψμα τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐκάθησε πλησίον τοῦ πυρὸς καὶ ἤρξατο νήθουσα, ἐνῷ ἡ μικρὰ Ὀλγα παρετήρει αὐτὴν μετὰ προσοχῆς. Μετ' ὀλίγον τὰ παιδία συνήχθησαν πάντα περὶ τὴν ἔδραν αὐτῆς, καὶ ἤρξαντο παίζοντα τὰ ἀθῶα αὐτῶν παιγνίδια.

Παρατήρησον! εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ ἡρεμίας, δεικνύων μοι τὸ σύμπλεγμα τῶν παιδίων μετὰ τῆς μητρὸς, ἰδοὺ τὸ περὶ εὐδαιμονίας ὄνειρόν μου κατέστη πραγματικόν. Ἀναγνώριζεις νῦν τὴν χρυσοῦν ἔχουσαν κόμην Εὐδαιμονίαν μου;

(Ἐλευθέρα μετάφρασις ἐκ τῶν τοῦ Sacher—Masoch).